TYLKO DLA WEWNĘTRZNEGO UŻYTKU SŁUŻBOWEGO

ROK I NR 5 WARSZAWA, WRZESIEŃ 1949 R.

BIULETYN FINANSOWY

PAŃSTWOWEJ KOMISJI PLANOWANIA GOSPODARCZEGO

SPIS RZECZY

	Str.
— O właściwe kształtowanie kosztów w planach finansowych	129
— Uchwała KERM z dn. 12 lipca 1949 r. w sprawie tymczasowego uregulowania trybu zatwierdzania cen taryf i opłat za świadczenia lub usługi	131
— Uchwała KERM z dn. 5 sierpnia 1949 r. w sprawie pokrywania rachunków przejściowych za wykonane roboty budowlane	133
— Uchwała KERM z dn. 9 sierpnia 1949 r. w sprawie planu sfinansowania inwestycji w r. 1950	134
— Instrukcja Ministra Skarbu z dn. 7 lipca 1949 o sposobie rozliczenia wewnętrznego i obsłudze kredytów zagranicznych	137
— Instrukcja 7/F Depart. Fin. z dn. 23 sierpnia 1949 r. w sprawie przyśpieszenia refundacji środków obrotowych zużytych w inwestycjach prowadzonych systemem gospodarczym przez przedsięb. objęte syst. finans.	138
— Instrukcja Nar. Banku Polskiego o kontroli funduszu płac	139
— Import w Państwowym Planie Inwestyc. na rok 1950	143
— Wyjaśnienia wątpliwości co do wykonania Instrukcji w sprawie opracowania planu finans.-przemysł. na rok 1950	145
— Obrót bezgotówkowy	146
— Prace przygotowawcze do sporządzenia planu finansowego central handlowych i usługowych na rok 1950	148
— Omówienie różnych norm i zasad obowiązujących	148—152
— Sprawozdanie z akumulacji amortyzacji na rok 1949 (tabela)	153
— Organizacja ujęcia kosztów robocizny bezpośredniej i pośredniej (materiał dyskusyjny — ciąg dalszy)	154

CZOŁOWE ZADANIA CHWILI OBECNEJ

O właściwe kształtowanie kosztów w planach finansowych

Znajdujemy się w okresie prac nad planem finansowym na rok 1950. Na całym aparacie finansowym ciąży poważne i odpowiedzialne zadanie. Wszystkie dotychczasowe doświadczenia na tym odcinku winny być w pełni wykorzystane.

Nie od rzeczy więc będzie zwrócić uwagę na zjawisko, z którym mieliśmy do czynienia w latach ubiegłych i mamy do czynienia w roku bieżącym. Zjawiskiem tym jest **tendencja do planowania nakładów na zbyt wysokim, nierealnym poziomie, tendencja do tworzenia ukrytych rezerw planu.**

Analiza wykonywania planów finansowych przedsiębiorstw uspołecznionych na r. 1949 w całej pełni potwierdza istnienie tej tendencji w szeregu działów gospodarki.

Analiza wysokości cen fabrycznych, kalkulacji kosztów, wysokości narzutów i rezerw planem przewidzianych wskazuje, iż omawiana tendencja nie jest zjawiskiem wyjątkowym, występującym, choć w różnych rozmiarach, w poważnej ilości przedsiębiorstw wytwórczych, handlowych i usługowych.

Rezultatem tej tendencji jest zjawisko akumulacji nieuwzględnionej w planie.

Jak tego rodzaju zjawisko należy ocenić?

W odróżnieniu od zjawiska pozytywnego, jakim jest faktyczne obniżenie planowanych kosztów, realizowania ponadplanowych zadań i zobowiązań oszczędnościowych, zjawiska, dającego w rezultacie również wzrost sum akumulowanych ponad przewidziane planem — tendencja do niewinnego na pozór zaniżania planu, jest zjawiskiem na wskroś ujemnym.

Plan finansowy przedsiębiorstw uspołecznionych jest jednym z elementów Planu Finansowego Państwa. Zbiorcze cyfry tego planu rzutują w poważnym stopniu na sposób rozwiązania całego szeregu innych problemów. Jeżeli cyfry akumulacji w przedsiębiorstwach uspołecznionych zostają w planie podane zbyt nisko, może to spowodować konsekwencje na odcinku niektórych rozchodowych pozycji Państwowego Planu Finansowego.

Może ktoś powiedzieć, że ta dodatkowa, niezaplanowana akumulacji jest w toku wykonania planu ściągana, że sumy te nie są wydatkowane poza planem. To prawda. Jednak pamiętać należy o tym, że w chwili budowy Planu Finansowego Państwa te dodatkowe możliwości akumulacyjne nie zostaną uwzględnione i tym samym nie można było zaplanować na dostatecznie wysokim poziomie pozycji wydatkowych tegoż planu. I to jest najpoważniejszy aspekt tego zagadnienia.

Narodowy plan gospodarczy tworzy jedną całość. Jego strona materiałowa musi być zgrana ze stroną finansową. Jeżeli w ciągu roku okaże się, iż stoją do dyspozycji środki finansowe większe, niż były zaplanowane, ich wykorzystanie może być utrudnione dzięki temu, iż zapóźno jest już na to, aby dostosować doń stronę materiałową planu. Na tym odcinku możliwości korektyw w ciągu roku są bardzo ograniczone.

Niedopuszczalnym jest stan rzeczy, w którym poważne sumy, wygospodarowane przez przedsiębiorstwa uspołecznione nie mogą być odpowiednio zużytkowane ze względu na to, iż fakt ich powstawania nie został odpowiednio wcześnie zaplanowany.

Należy bezwzględnie skończyć z tym zjawiskiem, że poszczególne zakłady i przedsiębiorstwa, chcąc mieć „wygodną" sytuację, planują „na wyrost".

W gospodarce planowej fakt niezrealizowania planowego obniżenia kosztów własnych jest równie ujemny, jak fakt planowanych nakładów na zbyt wysokim poziomie. Z innych powodów niewątpliwie są oba te fakty dla gospodarki narodowej ujemne, ale ostateczny efekt jest podobny. Nie wypełnienie zadań na odcinku obniżenia kosztów uniemożliwia uzyskanie zaplanowanej akumulacji, a tym samym uniemożliwia wykonanie określonych planem zadań. **Nieujawnienie w momencie planowania pełnej kwoty akumulacji, prowadzi do skreśleń w planie pewnych zadań, które mogłyby być zrealizowane, gdyby akumulacja zaplanowana została z należytej wysokości.** W obu przypadkach pewne zadania nie mogą być realizowane.

Uwagi powyższe dotyczą na pozór w pierwszym rzędzie przedsiębiorstw wytwórczych, to samo zjawisko jednak da się zaobserwować również w aparacie handlowym. Marże aparatu handlowego są z reguły za wysokie, szereg pozycji narzutów kalkulacyjnych jest budowany „na wyrost". Dotyczy to zarówno przedsiębiorstw handlu wewnętrznego, jak i zagranicznego. Poszczególne przedsiębiorstwa tworzą rezerwy, ukrywają pewne pozycje świadomie lub nieświadomie, obniżając tym samym kwoty planowanej akumulacji w Planie Finansowym Państwa, ograniczając tym samym, w nieuzasadniony rzeczywistym stanem rzeczy sposób, zasięg i rozmiary zadań Narodowego Planu Gospodarczego.

Istnieje w przedsiębiorstwach niezdrowa, szkodliwa tendencja do ukrywania możliwości wygospodarowania własnych środków. Wynika ona przede wszystkim z partytularyzmu podejścia do zagadnienia i nie liczenia się, czy nie zrozumienia problemu w skali ogólno-państwowej.

Wiemy o tym, że zasady naszego systemu finansowego rozwiązują problem wyposażenia przedsiębiorstw w środki obrotowe w sposób planowy, systematyczny. Na ten cel rezerwuje się w planie finansowym odpowiednie fundusze bądź w formie dotacji, bądź w formie środków kredytowanych. Jeżeli niezależnie od tego przedsiębiorstwa na własną rękę rezerwują na ten cel pewne środki nieujawnione w planach finansowych — w skali ogólno-państwowej rezerwuje się na ten sam cel te same kwoty dwukrotnie. Tym samym uniemożliwia się spełnienie innych zadań, któreby mogły być spełnione, gdyby ten stan rzeczy uległ poprawie. A stan ten musi ulec nie tylko poprawie, ale radykalnej zmianie.

Problem ten ma ogólne-państwowe znaczenie. Właściwe jego rozwiązanie zależy w pierwszym rzędzie od zrozumienia jego wagi przez najniższe komórki planujące. Od prawidłowości planowania w tych komórkach zależy przede wszystkim konstrukcja planu zbiorczego.

We wstępie do Instrukcji P. K. P. G. z dnia 5 maja rb. w sprawie opracowania Planu Przemysłowo-Finansowego na r. 1950 czytamy:

„Przy układaniu planu w zakładzie przemysłowym nie należy dążyć do rejestracji istniejącego stanu rzeczy i zdolności produkcyjnej, ale do sformułowania zadań mobilizujących całą załogę dla powiększenia produkcji i powiększenia wskaźników technicznych, ekonomicznych i finansowych.

W pracy nad sporządzaniem planu, poza komórką planowania i administracją fabryczną winna wziąć udział najbardziej uświadomiona część załogi zakładowej, przodownicy pracy, racjonalizatorzy, nowatorzy itp. Plan zakładu nie może być uważany za plan zawierający jedynie wskazówki i zadania dla dyrekcji zakładu, lecz za plan obowiązujący zarówno dyrekcję, jak i całą załogę. Plan winien być uznany przez całą załogę za jej istotną, życiową sprawę i dlatego winien być referowany przez administrację zakładu na zebraniach załogi, gdzie wspólnym wysiłkiem w drodze krytyki i samokrytyki należy wykrywać dodatkowe, ukryte rezerwy, należy zmobilizować załogę zakładu do walki o plan, o osiągnięcie i przekroczenie wskaźników planu."

I nie jest bynajmniej przypadkiem, iż cytowany powyżej ustęp Instrukcji został specjalnie w niej podkreślony.

O konsekwencjach charakteru ogólnego, ogólnopaństwowego, jakie płyną z faktu planowania „na wyrost" muszą być poinformowani i uświadomieni wszyscy pracownicy aparatu finansowego, a przede wszystkim pracownicy najniższych komórek.

Jeżeli mówimy o tym, iż plan tego roku zawiera błędy, to zawiera dlatego przede wszystkim, że nie potrafiliśmy wszyscy razem wyegzekwować od poszczególnych przedsiębiorstw liczb, któreby były nam podane z pełną świadomością ich konsekwencji.

Metody, które mają doprowadzić do wyeliminowania omawianego zjawiska muszą być przemyślane. Muszą one być dostosowane do specyfiki branżowej przedsiębiorstw. Przy ich konstrukcji zawsze jednak należy mieć na oku ten cel, któremu praca ta ma służyć. A cel ten winien być przekazany wszystkim pracownikom, którzy w pracy tej brać będą udział. Tylko uświadomiony pracownik, poinformowany dokładnie o konsekwencjach popełnianych przezeń błędów, może doprowadzić do ich usunięcia.

„Wyjaśnienia ogólne" do części III „Plan Finansowy" wyżej cytowanej Instrukcji zawierają następujące sformułowania omawianego zagadnienia:

„Plan finansowy oraz codzienna systematyczna kontrola jego wykonania mobilizuje przedsiębiorstwo do wykonania i przekroczenia planu obniżenia kosztów własnych, do wykonania i przekroczenia zadań w zakresie rentowności. Wiąże się to bezpośrednio z wykonaniem i przekroczeniem planu produkcji.

Plan finansowy jako instrument realizacji planowego systemu oszczędzania winien uwzględniać wszystkie postulaty tego systemu, zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. Plan finansowy winien być wyrazem zobowiązań powziętych przez klasę robotniczą, w zakresie zużycia materiałów, zmniejszenia ilości odpadków i braków, obniżenia zużycia energii, wydajniejszego wy-

korzystania parku maszynowego, zwiększenia wydajności pracy, zmniejszenia ilości godzin opuszczonych itp. Plan oszczędnościowy stanie się w roku 1950 integralną częścią planu finansowego.

Plan finansowy winien być opracowany przy założeniu stuprocentowego wykonania planu produkcyjnego. Pozostawienie luzów na przekroczenie planu jest sprzeczne z założeniami planowej gospodarki i jest równoznaczne z zaniżeniem planu. Przekroczenie planu winno być natomiast rezultatem ujawnienia w toku jego wykonania dodatkowych rezerw na skutek wzmożenia ruchu współzawodnictwa pracy, zastosowania wynalazków i ulepszeń oraz świadomego wysiłku nad usprawnieniem organizacji pracy".

W Planie na r. 1950 nie ma i nie może być miejsca na „ukryte rezerwy". Kontrola wykonania planu na r. 1949 już wykryła wiele z nich i wiele jeszcze z nich niewątpliwie wykryje. Wykryje nie tylko ich wysokość, ale przyczyny, dla których zostały te rezerwy stworzone.

Poprzez analizę stanu faktycznego, należy wyciągnąć odpowiednie konsekwencje w stosunku do planu na rok 1950.

Na całym aparacie finansowym ciąży poważne i odpowiedzialne zadanie. I nie należy go sobie upraszczać, nie należy szukać „łatwizn" w rozwiązywaniu tego problemu.

Plan na rok 1950 łączy plan przemysłowo-finansowy z planem technicznym w jedną całość. Zakłada to istnienie ścisłej współpracy pomiędzy pionem finansowym i pionem technicznym na każdym szczeblu organizacyjnym. Inicjatywa nawiązania tej ścisłej współpracy wszędzie tam, gdzie jest ona niedostateczna, winna wyjść ze strony pionu finansowego. Właśnie pion finansowy jest w stanie zwrócić uwagę pionowi technicznemu na ewentualne nieścisłości, czy błędy w podejściu do rozwiązywania poszczególnych zagadnień. Właśnie kontrola finansowa może te błędy wyłowić.

Truizmem będzie, jeśli powiemy, że zasadniczym zadaniem planu finansowego jest kształtowanie kosztów własnych na jak najniższym poziomie. Ale spełnienie tego zadania zależy od szeregu czynników, leżących poza formalną sferą kompetencji i zaintersowań aparatu finansowego. I tym samym pracownicy aparatu finansowego powinni w wielu przypadkach te formalne granice zakresu ich pracy z pełną świadomością przekraczać.

Realizowanie naczelnej zasady planowego, ciągłego i maksymalnego obniżania kosztów własnych, zależne jest od całego szeregu posunięć organizacyjnych i technicznych. Zależne jest tym samym od współudziału pracowników technicznych i administracyjnych.

Główny ciężar tego zagadnienia spoczywa jednak na aparacie finansowym i do niego musi należeć inicjatywa w tym zakresie.

Istnieje cały szereg działów pracy i szereg zagadnień, które tylko pozornie nie mają znaczenia finansowego. Tej wymówce pozorów nie należy ulegać.

Należy zawsze mieć na uwadze fakt, iż tylko liczba pozwala na sprowadzenie szeregu różnorodnych zjawisk do wspólnego, pieniężnego mianownika, że w systemie gospodarki planowej wyraz ostateczny ma zawsze i tylko liczba.

Z tą właśnie świadomością winien aparat finansowy zakreślać sobie jak najdalej idące zadania i pilnie baczyć na sumienne i pełne ich wykonanie.

(CE-DA)

ZARZĄDZENIA — ZASADY — KOMENTARZE

UCHWAŁA

Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 lipca 1949 r.

w sprawie tymczasowego uregulowania trybu zatwierdzania cen, taryf i opłat za świadczenia lub usługi.

Celem zapewnienia wykonania planów gospodarczych, Kamitet Ekonomiczny Rady Ministrów ustala następujący tryb zatwierdzania cen i opłat za świadczenia usług: § 1.

Komitet Ekonom. Rady Ministrów zatwierdza:

A. Na wniosek Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego podstawowe cenniki obejmujące:
   1. hurtowe ceny sprzedażne towarów produkowanych lub sprzedawanych w przedsiębiorstwach: państwowych, państwowo-spółdzielczych, spółdzielczo-państwowych, pozostających pod zarządem państwowym, samorządowych oraz w przedsiębiorstwach z udziałem majątkowym państwa lub samorządu — z wyłączeniem wyrobów przemysłu miejscowego;
   2. taryfy na elektryczność, gaz i wodę, sprzedawane (dostarczane) przez przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe;
   3. stawki taryfowe komunikacyjne, telekomunikacyjne: kolejowe, lotnicze, samochodowe, żeglugowe, miejskie, pocztowe, telegraficzne i telefoniczne;
   4. taryfy radiowe;
   5. wysokość opłat za świadczenia przedsiębiorstw samorządowych, opłat kanalizacyjnych, wywózkę śmieci i innych;
   6. ceny, jakie mają być płacone producentom rolnym za wytwory objęte umowami kontraktacyjnymi;
   7. ceny, jakie mają być płacone przez przedsiębiorstwa lub instytucje, którym przyznano prawo wyłączności przy skupie lub obrocie handlowym określonymi towarami.

B. Na wniosek Ministra Skarbu:

   wysokość opłat pobieranych przy sposobności świadczeń lub usług dokonywanych przez instytucje państwowe lub samorządowe.

§ 2.

Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów może zamiast zatwierdzania podstawowych cenników, taryf oraz opłat wymienionych w § 1 Lit. A. ograniczyć się do ustalenia:

a) przeciętnego poziomu cen poszczególnych grup towarów, taryf lub usług;
b) rozmiarów zmian poziomu cen poszczególnych grup towarów, taryf lub usług w stosunku do okresu ubiegłego.

2. Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów może ponadto przekazać w części lub całości zatwierdzanie wysokości opłat wymienionych w § 1 lit. B— Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Państwową Komisją Planowania Gospodarczego.

§ 3.

A. Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego zatwierdza na podstawie wniosków właściwych Ministrów:
   1. wymienione w § 1 lit. A — ceny, taryfy i opłaty nieobjęte podstawowymi cennikami zatwierdzonymi przez Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów;
   2. ceny tych grup towarów, co do których Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów ograniczył się do ustaleń wymienionych w § 2 punkty a) i b);
   3. ceny towarów nieprodukowanych względnie nie znajdujących się w obrocie w czasie zatwierdzania danego cennika;
   4. ceny artykułów produkowanych przez przemysł miejscowy;
   5. stawki taryfowe w komunikacji z zagranicą;
   6. ewent. zmiany stawek taryfowych nie mających zasadniczego znaczenia.

B. Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego ustala tryb zatwierdzania:
   1. cen towarów nietypowych wytwarzanych na indywidualne zamówienia, przez przedsiębiorstwa, o których mowa w § 1 lit. A, oraz cen importowych;
   2. cen fabrycznych i zaliczeniowych.

§ 4.

1. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może przekazać w części lub całości zatwierdzanie cen, taryf i opłat wymienionych w § 3 właściwym resortom.

2. Kierownicy resortów mogą za zgodą Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego przekazywać uzyskane uprawnienia w zakresie zatwierdzania cen, taryf i opłat podległym im organom lub przedsiębiorstwom.

§ 5.

Ceny detaliczne artykułów, których ceny hurtowe zatwierdza Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów względnie Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego, zatwierdza Minister Handlu Wewnętrznego na podstawie marż grupowych wyznaczonych w porozumieniu z Państwową Komisją Planowania Gospodarczego; Minister Handlu Wewnętrznego zatwierdza ponadto w zakresie i na podstawie wytycznych ustalanych przez Państwową Komisję Planowania Gospodarczego:

1. maksymalne ceny hurtowe i detaliczne artykułów spożywczych pierwszej potrzeby;
2. wysokość maksymalnego wynagrodzenia za usługi i poniesione wydatki, które mogą pobierać przyjmujący zamówienia przy umowie o dzieło lub przyjmujący zlecenia (świadczenie usług) jako też wytwórcy i przetwórcy przy sprzedaży artykułów spożywczych własnego wyrobu. Nie odnosi się to do przedsiębiorstw państwowych i samorządowych;
3. ceny po jakich mogą być zbywane wytwory przedsiębiorstw prywatnych, będące artykułami powszechnego użytku względnie wytwarzanymi z surowców, objętych reglamentacją państwową w zakresie rozdzielnictwa;
4. ceny, jakie mogą być płacone za wytwory produkcji prywatnej przez instytucje i przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe;
5. ceny artykułów wytwarzanych w przedsiębiorstwach spółdzielczych.

§ 6.

A. Ministrami właściwymi dla przedstawienia Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wniosków o zatwierdzanie cen są:
   1. w zakresie cen przemysłu mięsnego, zbożowego i rybnego oraz odpadków użytkowych objętych zakresem działania przedsiębiorstwa „Bacutil“ — Minister Handlu Wewnętrznego;
   2. w zakresie wyrobów przemysłów: tłuszczowego, cukrowniczego, fermentacyjnego, ziemniaczanego, cukierniczego, sorogatów kawy i namiastek spożywczych, spożywczego, tytoniowego, spirytusowego — Minister Przemysłu Spożywczego i Rolnego;
   3. w zakresie węgla, koksu, torfu, produktów naftowych, energii elektrycznej i soli — Minister Górnictwa i Energetyki;
   4. w zakresie wyrobów włókienniczych, odzieżowych, skórzanych, drzewnych (z wyjątkiem tarcicy, sklejek i oklein oraz płyt pilśniowych), papierniczych, usług graficznych, artykułów przemysłu mineralnego, zapałek, wikliny, odpadków użytkowych skupywanych i sprzedawanych przez Centrale Odpadków Użytkowych i wyrobów Przemysłu Miejscowego — Minister Przemysłu Lekkiego;
   5. w zakresie surowca drzewnego w stanie okrągłym, sortymentów z drewna okrągłego (np. kopalniaki, papierówka, słupy teletechniczne), drewna opałowego, tarcicy, sklejek i oklein oraz płyt pilśniowych — Minister Leśnictwa;
   6. w zakresie wyrobów hutniczych, metalowych, chemicznych, elektrotechnicznych oraz odpadków metali — Minister Przemysłu Ciężkiego;
   7. w zakresie artykułów i świadczeń przedsiębiorstw samorządowych — Minister Administracji Publicznej w porozumieniu z właściwymi branżowo Ministrami;
   8. pozostali Ministrowie w zakresie produkcji towarów lub usług podległych im przedsiębiorstw.

§ 7.

Na wniosek kierowników zainteresowanych resortów Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego może ustalić dodatkowo w jakich przypadkach względnie w jakim zakresie zatwierdzanie cen oraz wnioski właściwych resortów o zatwierdzanie cen powinny być uprzednio uzgadniane z zaintersowanymi resortami.

§ 8.

Ministrowie, o których mowa w § 6 p. 2—8 powinni uzgadniać swe wnioski z Ministrem Handlu Wewnętrznego, jeżeli dotyczą one artykułów rynkowych masowej konsumcji. Niezależnie od tego Minister Handlu Wewnętrznego jest uprawniony do występowania z wnioskami w sprawie cen artykułów rynkowych masowej konsumcji, wymienionych w § 6 p. 2—7.

§ 9.

Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego opracuje i przedłoży Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów projekt zmian odnośnych przepisów prawnych, celem dostosowania ich do treści niniejszej uchwały.

UWAGA. Zamieszczony powyżej tekst Uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 lipca 1949 r., w sprawie tymczasowego uregulowania trybu zatwierdzania cen, taryf i opłat za świadczenia i usługi, ustala jedynie ramowe przepisy, będące jej przedmiotem.

Przepisy wykonawcze do powyższej uchwały nie zostały jeszcze wydane. Tym samym postanowienia uchwały nie mogą w pełni wejść w życie.

Do czasu ogłoszenia przepisów wykonawczych, nad którymi prace dobiegają końca, ceny, taryfy i opłaty winny być zatwierdzane w trybie dotychczasowym.

Tryb ustalony uchwałą będzie stosowany sukcesywnie w miarę wydawania odnośnych przepisów wykonawczych.

UCHWAŁA

Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1949 r.

w sprawie pokrywania rachunków przejściowych za wykonane roboty budowlane.

§ 1.

Rachunki przejściowe, wystawiane zgodnie z pkt. 5 Instrukcji tymczasowej Nr 4/K, stanowiącej załącznik do zarządzenia Ministra Odbudowy z dnia 15 lutego 1949 r. (Dz. Urz. Min. Odbudowy Nr. 3, poz. 13), przez państwowe przedsiębiorstwa budowlane, podległe kierownictwu Ministra Budownictwa oraz przez samorządowe przedsiębiorstwa budowlane, wykonywujące roboty na zlecenie organów podległych Ministerstwu Budownictwa, powinny być kryte w następującym trybie:

a) oryginał, rachunku przejściowego wraz z kopią przedsiębiorstwo składa zleceniodawcy, w dniu jego wystawienia, w miarę postępu robót, jednak nie częściej niż w odstępach ½ miesięcznych;

b) jednocześnie w tym samym terminie przedsiębiorstwo składa wtóropis rachunku bankowi finansującemu jego obroty, który najpóźniej dnia następnego przesyła wtóropis rachunku do banku finansującego inwestycje;

c) bank finansujący inwestycje po otrzymaniu wtóropisu rachunku do inkasa wzywa zleceniodawcę, najdalej dnia następnego, do zlecenia pokrycia rachunku w terminie nieprzekraczającym 5 dni (dla robót zasadniczych), lub 7 dni (dla robót dodatkowych) od daty wezwania;

d) w terminie oznaczonym w pkt c), zleceniodawca powinien zlecić bankowi finansującemu inwestycje wykupienie należności objętej rachunkiem, z powołaniem się na awizo bankowe, lub złożyć zastrzeżenia, stosownie do pkt. e); w pierwszym przypadku zlecenie wykupienia należności powinno zawierać wyraźne stwierdzenie, że inspektor (kierownik) nadzoru sprawdził sporządzone przez przedsiębiorstwo wyliczenie wartości robót do rachunku przejściowego wg tabeli scalonych elementów budowy, a przy rachunkach za roboty dodatkowe potwierdził wyliczenia należności;

e) zastrzeżenie może dotyczyć całości lub części należności.

O ile zastrzeżenie dotyczy całości rachunku, wówczas może ono opierać się wyłącznie na tym, że zleceniodawca nie dał zlecenia na wykonanie robót objętych rachunkiem, bądź wykonane roboty nie odpowiadają umówionym warunkom co do ich jakości.

O ile zastrzeżenie dotyczy tylko części rachunku, wówczas może ono opierać się wyłącznie na tym, że

— wykazane w rachunku procentowe zaawansowanie elementów budowy i wyprowadzona wartość wykonanych robót nie odpowiada rzeczywistości,

— nie dokonano potrąceń, przewidzianych umową (zleceniem), lub wynikających z obowiązujących przepisów.

Jeżeli zastrzeżenie obejmuje tylko część rachunku, wówczas do zastrzeżenia tego winna być dołączona kopia rachunku wymieniona w pkt. a), zawierająca dokonane poprawki i podpisana przez inspektora nadzoru oraz zleceniodawcę.

Kopię rachunku, która stanowi podstawę pokrycia należności w trybie przewidzianym w pkt. f) bank finansujący inwestycje przesyła przedsiębiorstwu przy nocie kredytowej.

f) po bezskutecznym upływie terminu, zakreślonego w pkt. c), bank finansujący inwestycje pokrywa rachunek automatycznie, najpóźniej w ciągu 4 dni, w ciężar kredytu inwestycyjnego zleceniodawcy z właściwego

tytułu inwestycyjnego i to w ramach uruchomionych wypłat, o ile inwestor nie jest objęty systemem finansowym, a w odniesieniu do inwestorów objętych tym systemem w granicach niewykorzystanego ogółu środków, przewidzianych dla danego tytułu inwestycyjnego.

Zapłata rachunku, dokonana w powyższy sposób, nie stanowi uznania należności i nie pozbawia zleceniodawcy dochodzenia zwrotu zapłaconej przedsiębiorstwu kwoty,

g) bank finansujący inwestycje nie pokrywa rachunku i zwraca go bankowi podawcy, o ile w toku kontroli bieżącej stwierdzi nieprawidłowość pod względem formalnym lub rzeczowym w dokumentach uzasadniających wypłatę w rozumieniu § 27 Instrukcji tymczasowej z dnia 28 lutego 1949 r., wydanej przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Kontrolą Państwową, w sprawie finansowania i kontroli inwestycji, zamieszczonych w Planie Inwestycyjnym, (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 8, poz. 38).

§ 2.

Przy rozliczeniach za roboty budowlane wykonywane przez przedsiębiorstwa wymienione w § 1. nie mają zastosowania, w zakresie unormowanym uchwałą niniejszą, uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów określające inny tryb rozliczeń.

§ 3.

Sposób regulowania należności wynikających z rachunków ostatecznych, wystawionych przez przedsiębiorstwa wymienione w § 1, zostanie określony zarządzeniem Ministerstwa Budownictwa w terminie do dwóch miesięcy.

§ 4.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Ministrowi Budownictwa w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 5.

Moc obowiązująca niniejszej uchwały może być zarządzeniem zainteresowanych Ministrów rozciągnięta na nieobięte tą uchwałą:

a) podległe kierownictwu tych Ministrów przedsiębiorstwa budowlane

oraz

b) samorządowe przedsiębiorstwa budowlane,

o ile rachunki za roboty wykonane przez przedsiębiorstwa wymienione ad a) i b) będą wystawiane zgodnie z pkt. 5 instrukcji tymczasowej Nr 4/K

§ 6.

Uchwała niniejsza podlega ogłoszeniu w Monitorze Polskim.

§ 7.

Uchwała niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

UCHWAŁA

Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 1949 r.

w sprawie planu sfinansowania inwestycji w r. 1950.

I. Pojęcie i zakres planu sfinansowania inwestycji.

1. Plan sfinansowania inwestycji na rok 1950 ustali rozmiary potrzebnych środków na wykonanie planu inwestycyjnego oraz ustali źródła ich pokrycia.

   Plan sfinansowania inwestycji opracowuje Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Państwową Komisją Planowania Gospodarczego, a zatwierdza Rada Ministrów.

2. Plan sfinansowania inwestycji stanowi część składową Państwowego Planu Finansowego.

3. W stosunku do Państwowego Planu Inwestycyjnego Plan sfinansowania inwestycji w roku 1950 uwzględni:

   a) pokrycie faktur i rozliczeń refundacyjnych z tytułu nakładów inwestycyjnych, objętych Państwowym Planem Inwestycyjnym na rok 1949 wykonanych do dnia 31 grudnia 1949 r. a płatnych po tej dacie.

   b) pokrycie faktur i rozliczeń refundacyjnych z tytułu nakładów inwestycyjnych, objętych Państwowym Planem Inwestycyjnym na rok 1950 — wykonanych do dnia 31 grudnia 1950 r. a płatnych po tej dacie z planu sfinansowania inwestycji w roku 1951.

   c) różnice cen i płac w roku 1950 w stosunku do przejętych za podstawę do opracowania Państwowego Planu Inwestycyjnego na rok 1950.

4. Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w porozumieniu z Ministrem Skarbu ustali wskaźniki zmian poziomu cen i płac w roku 1950 w stosunku do przyjętych za podstawę do opracowania Państwowego Planu Inwestycyjnego na rok 1950.

5. Minister Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym P. K. P. G. ustali wysokość pokrycia określonego w pkt. 3 lit. a i b.

II. Źródła pokrycia planu sfinansowania inwestycji w roku 1950.

6. Nakłady inwestycyjne dokonywane w roku 1950 pokrywane będą ze środków finansowych limitowanych i nielimitowanych.

7. Do środków limitowanych zalicza się:

   a) środki bezzwrotne, pochodzące z:

      1) części zakumulowanej amortyzacji, która po wyłączeniu kwot przeznaczonych na sfinansowanie kapitalnych remontów w przedsiębiorstwach objętych systemem finansowym, pozostaje na sfinansowanie inwestycji,

      2) przewidzianej w ustawie skargowej (grupa D budżetu) dotacji Skarbu Państwa na pokrycie różnicy między odnośnym limitem Państwowego Planu Inwestycyj-

nego a akumulacją środków wymienionych w ust. 1),

b) środki zwrotne (kredyty bankowe) mające za pokrycie przewidziane w planie sfinansowania inwestycji lokaty Skarbu Państwa oraz instytucji publicznych.

8. **Do środków nielimitowanych** zalicza się:
   a) fundusze nagromadzone przez:
      1) samorząd terytorialny i gospodarczy,
      2) spółdzielczość (w myśl Uchwały K.E.R.M. z dnia 12. IV. 1949 r. w sprawie zasad systemu finansowego, spółdzielczości (pkt. 21 uchwały, z tym że włączenie odnośnych środków do planu sfinansowania inwestycji następuje zgodnie z dodatkowym planem inwestycyjnym spółdzielczości zatwierdzonym przez właściwego Ministra (pkt. 20 lit. b) wyżej cytowanej uchwały K. E. R. M.),
      3) instytucje i organizacje polityczne, społeczne i zawodowe,
      4) osoby fizyczne i prawne prawa prywatnego o ile ich inwestycje są realizowane także przy pomocy Państwa,
   b) wpłaty dokonywane przez użytkowników przyszłych inwestycji na rzecz odnośnych inwestorów (np. w zakresie elektryfikacji, radiofonizacji i telefonizacji),
   c) odszkodowania z tytułu ubezpieczeń majątku trwałego (premie asekuracyjne);
   d) przelewy części kwot wygospodarowanych przez przemysł węglowy na likwidację szkód górniczych, w rozmiarach ustalonych każdorazowo z resortowymi Ministerstwami;
   e) inne środki, jeżeli ich użycie na cele inwestycyjne oparte jest na szczególnych przepisach.

9. **Środki limitowane bezzwrotne** przeznaczone są na sfinansowanie inwestycji jednostek administracji państwowej, przedsiębiorstw i instytucji państwowych, banków, związków i przedsiębiorstw samorządowych, przedsiębiorstw państwowo-spółdzielczych, spółek prawa prywatnego z udziałem majątkowym Państwa — objętych systemem finansowym, instytucji ubezpieczeniowych w zakresie ubezpieczeń osobowych i rzeczowych, instytucji i organizacji politycznych, społecznych oraz zawodowych.

   Ze środków limitowanych bezzwrotnych nie mogą być finansowane wydatki lub koszty nie zmierzające bezpośrednio lub pośrednio, z samej swej natury, do zwiększenia majątku trwałego, a posiadające natomiast charakter dotacji.

   Wydatki tego typu zostaną objęte budżetem Państwa.

10. **Środki limitowane zwrotne** przeznaczone są na sfinansowanie w formie kredytów bankowych — inwestycji nieobjętych systemem finansowym. spółek prawa prywatnego z udziałem majątkowym Państwa, Central spółdzielczo-państwowych, instytucji samorządu gospodarczego, spółdzielczości oraz osób fizycznych i prawnych prawa prywatnego, o ile ich inwestycje są realizowane przy pomocy Państwa.

11. **Środki nielimitowane** służą do sfinansowania inwestycji jednostek gospodarczych wymienionych wyżej w pkt. 8 lit. a).

    Przeznaczenie środków pochodzących z wpłat i przelewów wymienionych w pkt. 8 lit. c), d) i e) określać będzie na wniosek właściwego Ministerstwa Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego.

III. Akumulacja środków sfinansowania.

12. Środki przewidziane w planie sfinansowania inwestycji w r. 1950 akumulowane będą w banku finansującym inwestycje w sposób następujący:
   a) środki limitowane bezzwrotne w części pochodzącej z wpłat amortyzacji akumulowane będą w Narodowym Banku Polskim na odrębnym Rachunku Inwestycyjnym 1950 roku Banku Inwestycyjnego, na który to Rachunek banki finansujące eksploatację odprowadzają pobrane wpłaty na amortyzację.

      Banki finansujące inwestycje dokonywują przelewów i wypłat z tym związanych przede wszystkim ze środków pochodzących z akumulacji amortyzacji na Rachunku Inwestycyjnym 1950 roku.

      Z tytułu dotacji Skarbu Państwa na sfinansowanie planu inwestycyjnego Narodowy Bank Polski obciąża — w granicach upoważnienia Ministra Skarbu rachunek żyrowy Skarbu Państwa w Narodowym Banku Polskim — w ustalonych przez Ministra Skarbu terminach, sumą przelewów i wpłat na sfinansowanie planu inwestycyjnego ze środków bezzwrotnych ponad wpływy z tytułu amortyzacji;
   b) kredyty ze środków limitowanych zwrotnych udzielają Banki finansujące inwestycje, w ramach lokat skarbu Państwa, instytucji publicznych i innych w Narodowym Banku Polskim drogą refinansowania się w Narodowym Banku Polskim, za pośrednictwem Banku Inwestycyjnego;
   c) środki nielimitowane akumulowane są na indywidualnych Rachunkach własnych środków nielimitowanych każdego inwestora, uprawnionego do ich wydatkowania na cele inwestycyjne, we właściwym dla niego oddziale Banku finansującego inwestycje.

      Środki nielimitowane spółdzielczości odprowadzane będą na specjalne konta poszczególnych Central we właściwych bankach finansujących inwestycje — stosownie do pkt. 21 lit. c) uchwały Kom. Ek. R. M. z dnia 12. IV. 1949 w sprawie zasad systemu spółdzielczości.

13. Przedsiębiorstwa działające na zasadzie rozrachunku gospodarczego obowiązane są przelać do dnia 25-go każdego miesiąca część amortyzacji przeznaczoną na sfinansowanie inwestycji — do banku finansującego inwestycje — w kwotach równych 1/12 części rocznego planu wpłat, z każdoczesnym rozlicze-

niem według miesięcznych, kwartalnych lub rocznych zamknięć rachunkowych.

W braku przelewu, bank finansujący inwestycje uprawniony jest do żądania przymusowego spisania przypadającej wpłaty amortyzacji z rachunku przedsiębiorstwa w banku finansującym jego działalność eksploatacyjną.

Zarówno zlecenia przelewowe przedsiębiorstw jak i żądania banku finansującego inwestycje, dotyczące spisania rat amortyzacji, korzystają z pierwszeństwa przed wszystkimi innymi płatnościami z rachunku przedsiębiorstw, za wyjątkiem płatności z tytułu wynagrodzeń za pracę.

14. Wpłata środków nielimitowanych do banku finansującego inwestycje odbywa się zasadniczo w ratach miesięcznych, równych 1/12 części zaplanowanego limitu rocznego i w terminie nieprzekraczającym dnia 25 każdego miesiąca — za miesiąc bieżący. Powyższe nie dotyczy wpłat użytkowników (pkt. 8 lit. b), które winny być dokonywane stosownie do zawieranych umów, środków wymienionych w pkt. 8 lit. c) i d) oraz tych przypadków, gdy środki nielimitowane wyrażają się w świadczeniach w naturze.

W przypadkach, gdy tempo realizacji inwestycji wymaga szybszej mobilizacji środków finansowych, niż to jest przewidziane wyżej, zainteresowanemu inwestorowi przysługuje prawo wcześniejszej ich akumulacji, jednak w kwocie nieprzekraczającej rocznego — przewidzianego dla niego limitu. Minister Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym P. K. P. G. oraz Ministrem Administracji Publicznej ustala dodatkowo zasady i tryb akumulacji środków nielimitowanych samorządu.

15. Od obowiązku wpłaty do banku finansującego inwestycje środków nielimitowanych mogą być zwolnieni inwestorzy wykonujący inwestycje wyłącznie z tych środków i o wartości nieprzekraczającej kwoty 5 milionów złotych rocznie. W tym wypadku są oni upoważnieni do bezpośredniego wydatkowania powyższych środków na cele przewidziane w Państwowym Planie Inwestycyjnym pod warunkiem przesyłania Bankowi, do którego przekazany został ich wniosek inwestycyjny — w ustalonych z Bankiem terminach — odpisów odnośnych faktur i rozliczeń wraz z potrzebnymi zestawieniami.

Do zwalniania poszczególnych grup tej kategorii inwestorów od obowiązku dokonywania wpłat środków pieniężnych do Banku finansującego inwestycje upoważniony jest właściwy Minister, który o decyzjach swoich zawiadamiać będzie Bank.

W odniesieniu do inwestorów samorządowych powyższe uprawnienie przysługuje Ministrowi Administracji Publicznej.

16. Przepis pkt. 15 nie dotyczy inwestorów dokonujących inwestycji ze środków nielimitowanych obok zużywania innego rodzaju środków (np. limitowanych zwrotnych) na ten sam tytuł inwestycyjny. W tym przypadku środki nielimitowane winny być wpłacone zgodnie z zasadą zawartą w pkt. 12 lit. c).

17. Środki nielimitowane małorolnych i średnich gospodarstw chłopskich są z zasady zwolnione z wpłat do banku nawet w przypadkach korzystania przez tę grupę inwestorów z innego rodzaju środków. Obowiązek wpłaty środków nielimitowanych małorolnych i średnich gospodarstw chłopskich utrzymuje się jedynie w odniesieniu do nakładów na główne sieci elektryfikacji wsi.

18. W przypadkach, gdy inwestycje dokonuje samorząd terytorialny częściowo ze środków limitowanych oraz częściowo ze środków nielimitowanych, zaś w siedzibie danego związku samorządowego nie ma oddziału banku, wówczas inwestor taki zwolniony jest z obowiązku wpłaty środków nielimitowanych i upoważnionych do ich bezpośredniego wydatkowania na cele przewidziane w Państwowym Planie Inwestycyjnym, pod warunkami zawartymi w pkt. 15.

IV. Wykonanie planu sfinansowania inwestycji.

19. Otwarcie limitów, przewidzianych w planie sfinansowania inwestycji w r. 1950, a dotyczących wszelkich źródeł finansowania oraz wszystkich jego składników, upoważniające banki do dokonywania odnośnych wypłat, następuje jednorazowo i na cały rok na podstawie uchwał Rady Ministrów przekazanych do wykonania Ministrowi Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

20. Wypłata limitowanych środków bezzwrotnych oraz zwrotnych na rzecz inwestycji, przewidzianych w planie sfinansowania inwestycji w r. 1950 następuje, aż do wyczerpania limitu danego inwestora bezpośredniego.

21. Wypłata środków nielimitowanych następuje w miarę ich uprzedniej wpłaty do banku finansującego inwestycje danego inwestora — z zastrzeżeniem, jak w pkt. 20.

22. Bank Inwestycyjny zgłaszać będzie Ministrowi Skarbu na 10 dni przed początkiem każdego kwartału zapotrzebowanie środków limitowanych bezzwrotnych, przeznaczonych na sfinansowanie inwestycji w danym kwartale. Zapotrzebowanie to bank oprze na przeprowadzonej analizie spodziewanego przebiegu prac inwestycyjnych i ocenie zgłoszonych w tym względzie postulatów poszczególnych inwestorów. Zgłoszone Ministrowi Skarbu zapotrzebowanie środków finansowych Bank Inwestycyjny podawać będzie do wiadomości Przewodniczącemu P. K. P. G.

Minister Skarbu postawi do dyspozycji banku zapotrzebowane środki bezzwrotne w części podlegającej pokryciu z Budżetu Państwa, upoważniając Narodowy Bank Polski do obciążenia odpowiednią kwotą rachunku żyrowego Skarbu Państwa.

V. Termin wykorzystywania środków.

23. Termin wykorzystywania środków przeznaczonych na sfinansowanie inwestycji ustalo-

nych w P. P. I. na rok 1950 upływa dnia 31 grudnia 1950 r.

24. Termin wykorzystywania środków przeznaczonych na cele wymienione w pkt. 3 lit. a):
   a) w odniesieniu do pokrywania faktur — dnia 31. I. 1950 r.,
   b) w odniesieniu do pokrywania rozliczeń refundacyjnych z tyt. wstępnego sfinansowania inwestycji ze środków obrotowych, zgodnie z uchwałą K. E. R. M. z dnia 7. XII. 1948 — do dnia 28. II. 1950 r.

25. Środki przeznaczone na cele wymienione w pkt. 3 lit. b) zostaną włączone do planu sfinansowania inwestycji w 1951 r. i będą mogły być wykorzystane:
   a) w odniesieniu do pokrycia faktur — do 31 stycznia 1951 r.,
   b) w odniesieniu do pokrycia rozliczeń refunfundacyjnych z tyt. wstępnego sfinansowa-

26. Limity przewidziane w planie sfinansowania inwestycji w roku 1950, niewykorzystane w terminach wymienionych w pkt. 23 i 24 — automatycznie wygasają.

   Środki zakumulowane jako pokrycie finansowe dla odnośnych limitów przewidzianych w planie sfinansowania inwestycji w roku 1950 a niewydatkowane w terminach wymienionych w pkt. 23 i 24
   a) podlegają przekazniu na rzecz budżetu Państwa, jeśli ich wpłata dokonana została na Rachunku Inwestycji w 1950 roku.
   b) pozostają na odnośnych Rachunkach środków nielimitowanych (patrz pkt. 12 lit. c) do czasu zatwierdzenia w przepisanym trybie dodatkowego planu inwestycyjnego ze środków nielimitowanych lub innej decyzji odnośnie ich przeznaczenia, wydanej przez Przewodniczącego P. K. P. G. w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

VI. Postanowienia końcowe.

27. Naczelną instytucją finansującą całość inwestycji objętych planem sfinansowania inwestycji w roku 1950 jest Bank Inwestycyjny, który zadania swe spełniać będzie bądź bezpośrednio bądź też za pośrednictwem Banków współdziałających.

28. Wynikające z niniejszej Uchwały wzajemne stosunki między Bankiem Inwestycyjnym a bankami współdziałającymi w finansowaniu inwestycji ureguluje Zarządzenie Ministra Skarbu wydane w porozumieniu z Przewodniczącym P. K. P. G.

29. Minister Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym P. K. P. G. ustali wysokość prowizji i odsetek pobieranych przez Banki przy wypłacie środków przewidzianych na inwestycje w Państwowym Planie Inwestycyjnym na rok 1950.

30. Minister Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym P. K. P. G. ustali warunki spłaty kredytów Bankowych.

31 Instrukcja wydana przez Ministra Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym P. K. P. G. w terminie do dnia 15. XI. 1949 r. ustali szczegółowy tryb postępowania aparatu Bankowego w zakresie finansowania inwestycji w roku 1950.

INSTRUKCJA

Ministra Skarbu z dnia 7 lipca 1949 r.

wydana w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego o sposobie rozliczenia wewnętrznego i obsłudze kredytów zagranicznych w wykonaniu uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 6. V. 1949 r.

§ 1. Instrukcja niniejsza normuje tryb rozliczenia wewnętrznego z tytułu wykorzystania i spłaty kapitału oraz kosztów kredytów zagranicznych.

§ 2. Przez kredyty zagraniczne rozumie się:
   a) dokonane w ramach umów kredytowych z zagranicą dostawy towarów i usługi (kredyty towarowe),
   b) wykorzystane na zakup towarów lub na inne cele, w ramach powyższych umów, środki płatnicze (kredyty finansowe).

§ 3. W trybie ustalonym niniejszą instrukcją odbywa się rozliczenie następujących kredytów:
   a) uzyskanych przez Państwo, obsługiwanych z budżetu długów państwowych i przeprowadzonych przez Księgę Długów Państwa,
   b) innych uzyskanych przez Państwo,
   c) uzyskanych przez banki, przedsiębiorstwa państwowe, państwowo-spółdzielcze i spółdzielczo-państwowe.

§ 4. Rozliczenie wewnętrzne kredytów uzyskanych przez inne osoby fizyczne i prawne, poza wymienionymi w § 3, może być podane przepisom uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 6. V. 1949 r. oraz niniejszej instrukcji na podstawie decyzji Ministra Skarbu powziętej na wniosek kredytobiorcy, ustalającej każdorazowo warunki poddania takiego kredytu wyżej powołanym przepisom.

§ 5. Kredyty zagraniczne zarówno towarowe jak i finansowe wymienione w § 3 i 4 podlegają w rozrachunku wewnętrznym natychmiastowemu rozliczeniu, drogą wpłacenia do Narodowego Banku Polskiego równowartości złotowej wykorzystanych kredytów na specjalny rachunek, z którego będą czerpane środki na spłatę kapitału i kosztów kredytów zagranicznych objętych niniejszą instrukcją.

Przy kredytach finansowych kredytobiorca obowiązany jest równocześnie z wykorzystaniem kredytu wpłacać do banku jego równowartość złotową analogicznie jak przy obrocie niekredytowym.

Przy kredytach towarowych importer obowiązany jest dokonać wpłaty równowartości złotowej

najpóźniej w ciągu 14 dni od daty uiszczenia należności celnych, a w przypadku zwolnienia od tych należności od daty ustalenia wyników rewizji, uwidocznionej na kwicie celnym po dokonaniu ostatecznej odprawy celnej przywozowej. Jeżeli z powodu braku faktury nie można ustalić dokładnie wysokości zobowiązania importera, bank zażąda wpłaty zaliczki w wysokości przybliżonej wartości towarów, obliczonej według warunków kontraktów.

W razie niewpłacenia należności w terminie, bank nalicza importerowi odsetki za zwłokę — w wysokości, stosowanej normalnie przez banki, w przypadkach przeterminowania spłaty udzielonych kredytów.

§ 6. Dostawy towarowe z zagranicy oraz usługi świadczone przez zagranicę w ramach kredytów zagranicznych rozliczane będą w rozrachunku wewnętrznym według kursu sprzedaży dewiz obowiązującego w dniu, w którym winna nastąpić wpłata do banku równowartości złotowej wykorzystanych kredytów zgodnie z zasadami niniejszej instrukcji.

§ 7. Sumy zainkasowane przez banki na spłatę kredytów zagranicznych od kredytobiorców będą przekazywane na rachunek kredytów zagranicznych Ministerstwa Skarbu, prowadzony w N. B. P. sumy zainkasowane zaś tytułem odsetek zwłoki oraz tytułem zwrotu kosztów od kredytów zagranicznych określonych w § 4 instrukcji niniejszej na rachunek Ministerstwa Skarbu „koszty kredytów zagranicznych", który w tym celu otwarty zostanie w N. B. P.

Sumy potrzebne na spłatę kapitału kredytów zagranicznych wymienionych w § 3 p. b) i c), oraz w § 4 niniejszej instrukcji czerpane będą w terminach płatności przewidzianych w umowach z zagranicą z rachunku kredytów zagranicznych Ministerstwa Skarbu w Narodowym Banku Polskim, sumy zaś potrzebne na zapłatę kosztów tych kredytów z rachunku kosztów kredytów zagranicznych Ministerstwa Skarbu w Narodowym Banku Polskim.

§ 8. Kredyty zagraniczne zaciągnięte przez banki, przedsiębiorstwa państwowe, państwowo-spółdzielcze i spółdzielczo-państwowe przed dniem wejścia w życie niniejszej instrukcji i dotychczas niespłacone winny być zgłoszone w terminie 2 miesięcy od daty wejścia w życie niniejszej instrukcji przez kredytobiorców do Ministerstwa Skarbu celem zarejestrowania. Ministerstwo Skarbu wydawać będzie potwierdzenie rejestracji, które służyć będzie jako podstawa zastosowania określonego w niniejszej instrukcji sposobu rozliczenia wewnętrznego kredytów zagranicznych, kierując odpis potwierdzenia do N. B. P. Potwierdzenia rejestracji zawierać mogą zarządzenia dodatkowe, nieprzewidziane niniejszą instrukcją, a zmierzające do dostosowania dokonanego już rozrachunku wewnętrznego do przepisów niniejszej instrukcji.

§ 9. Narodowy Bank Polski sporządzać będzie dla Ministerstwa Skarbu w 2 egzemplarzach, a dla Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego w 1 egzemplarzu:

a) zestawienie obrotów na rachunku „kredytów zagranicznych" i na rachunku „kosztów zagranicznych" — na ultimo każdego miesiąca lub w miarę zachodzących zmian na tym rachunku,
b) kalendarz płatności na każdy miesiąc następny, oraz
c) zestawienie stanu rachunków wierzycieli zagranicznych.

Inne banki, obsługujące kredyty zagraniczne, będą sporządzać zestawienia wymienione wyżej w p. c. i będą przesyłać je do Ministerstwa Skarbu oraz do Narodowego Banku Polskiego.

§ 10. Narodowy Bank Polski i inne banki, obsługujące technicznie kredyty zagraniczne, których zgłoszenie do rejestracji zostało potwierdzone przez Ministerstwo Skarbu, przeleją niezwłocznie na rachunek kredytów zagranicznych w N. B. P. posiadane z tytułu tych kredytów sumy złotowe, oraz prześlą wykaz dotychczasowych obrotów i ew. dalsze wyjaśnienia:

Narodowy Bank Polski do Ministerstwa Skarbu, a inne banki do Ministerstwa Skarbu i do Narodowego Banku Polskiego.

§ 11. Przepisom niniejszej instrukcji nie podlegają kredyty techniczne banków, kredyt demobilowy A 50, kredyt uzyskany od Ex-Im Banku oraz kredyt na dostawy od ZSRR, uzyskany na podstawie umowy z dnia 5 marca 1947 r.

§ 12. Instrukcja niniejsza ma moc obowiązującą od dnia 1 czerwca 1949 r.

Minister Skarbu
(—) K. Dąbrowski

Za przewodniczącego Państw. Komisji Planowania:
(—) E. Szyr, Minister.

INSTRUKCJA 7/F

Departamentu Finansowego PKPG z dnia 23 sierpnia 1949 roku

w sprawie przyspieszenia refundacji środków obrotowych zużytych w inwestycjach prowadzonych systemem gospodarczym przez przedsiębiorstwa objęte systemem finansowym.

Wobec stwierdzonych przypadków nieterminowego dokonywania rozliczeń refundacyjnych z tytułu zużycia środków obrotowych w inwestycjach prowadzonych sposobem gospodarczym (pkt. 9 Uchwały K. E. R. M. z dnia 7. 12. 1948 r. w sprawie finansowania inwestycji i rozliczeń z tytułu dostawy i robót inwestycyjnych przedsiębiorstw, objętych systemem finansowym oraz zniesienia zaliczkowania przedsiębiorstw budowlanych i montażowych) ustala się co następuje:

1) Przedsiębiorstwa, które, w związku z niedokonywaniem refundacji w przepisanym terminie, zmuszone są do uzupełnienia swych środków obrotowych z ponadplanowego kredytu w banku finansującym ich eksploatację, obowiązane są do dokonywania przejściowych (uproszczo-

nych) rozliczeń refundacyjnych na żądanie tego banku uzgodnione z bankiem finansującym inwestycje

Przejściowe (uproszczone) rozliczenia refundacyjne, obejmują wszystkie sumy, co do których nie nastąpiło rozliczenie wg pkt. 8 powołanej Uchwały K. E. R. M. w terminie przewidzianym w pkt. 9 tejże Uchwały.

Termin składania przejściowych rozliczeń przez poszczególnych inwestorów ustala bank finansujący działalność eksploatacyjną.

2) Rozliczenia przejściowe wymienione w pkt 1) obejmować będą:
   a) wartość bezpośrednich materiałów zużytych w inwestycjach,
   b) koszt bezpośredniej robocizny,
   c) narzuty kosztów ogólnych, przypadające na nakłady wymienione pod a) i b).

3) a) Wartość bezpośrednich materiałów zużytych w inwestycjach ustalana jest na podstawie kwitów magazynowych wycenionych przy pomocy kartoteki ilościowo-wartościowej,
   b) koszt bezpośredniej robocizny inwestycyjnej ustalany jest na podstawie kart roboczych,
   c) narzuty kosztów ogólnych ustalane są statystycznie osobno w stosunku do wartości zużytych bezpośrednio materiałów oraz osobno w stosunku do bezpośredniej robocizny. Procentowy stosunek narzutów uzgadniają w porozumieniu z przedsiębiorstwem oba zainteresowane banki.
   d) Rozliczenia przejściowe nie mogą obejmować większych ilości materiałów i robocizny od faktycznie przerobionych w danym okresie. W związku z powyższym suma wszystkich rozliczeń przejściowych nie może — w żadnym przypadku — przewyższać kwot odnośnego rozliczenia ostatecznego.

   Sporządzanie rozliczeń przejściowych nie może opóźniać dokonania rozliczenia ostatecznego.
   e) Winni opóźnienia w sporządzeniu rozliczeń ostatecznych, jak też winni sporządzenia rozliczeń przejściowych w sposób niezgodny z zasadami podanymi pod d), będą pociągani do odpowiedzialności służbowej.

4) Rozliczenia przejściowe określone w pkt. 2) i 3) winny być sporządzane wg tytułów inwestycyjnych t. zn. w sposób umożliwiający bankowi finansującemu inwestycje dokonanie refundacji w ciężar właściwych pozycji Planu na rok 1949 w trybie i terminach ustalonych pkt. 8 cytowanej już Uchwały K. E. R. M. z dnia 7. 12. 1948 r.

   Rozliczenia przejściowe powinny być zaopatrzone stwierdzeniem, że przedsiębiorstwo dopełniało dotychczas obowiązku składania odpisów zleceń wewnętrznych (§ 25 p. 1-b) Instrukcji tymczasowej z dn. 28. 2. 1949 r. wydanej przez Min. Skarbu w porozumieniu z Kontrolą Państwową). W przeciwnym przypadku przedsiębiorstwo zobowiązane jest złożyć równocześnie z rozliczeniem przejściowym w banku finansującym inwestycje niezłożone jeszcze odpisy zleceń wewnętrznych.

5) Sporządzanie przez przedsiębiorstwo rozliczeń przejściowych nie zwalnia od złożenia ostatecznych rozliczeń refundacyjnych niezwłocznie po wykonaniu okresowych zamknięć rachunkowych.

   Ostateczne rozliczenia stanowić będą dla banku finansującego inwestycje podstawę do zrefundowania różnicy między wartością inwestycji wykazana rozliczeniem ostatecznym, a wartością wykazaną rozliczeniem przejściowym.

6) Księgowanie operacji omówionych w niniejszej instrukcji odbywa się na zasadach przyjętych dla rozliczeń ostatecznych.

7) Niewykonanie przez przedsiębiorstwo obowiązków wymienionych w pkt. 1) upoważnia bank finansujący eksploatację do wstrzymania finansowania inwestycji prowadzonych sposobem gospodarczym.

V.-Dyrektor Departamentu
(—) Fr. Szkiłądź.

Zatwierdzam:
za Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego
(—) Dr S. Jędrychowski, Minister.

Instrukcja Narodowego Banku Polskiego o kontroli funduszu płac

Instrukcja NBP, opracowana na podstawie wytycznych podanych w Uchwale Rady Ministrów z dnia 21 czerwca br., przewiduje trzy etapy czynności związanych z kontrolą funduszu płac:

1) składanie planów zatrudnienia i funduszu płac,
2) kontrolę bieżącą wykonania złożonych planów,
3) kontrolę następną — tj. wtórną wykonania planów.

Plany zatrudnienia i funduszu płac, do składania których — po ich uprzednim zatwierdzeniu przez jednostkę nadrzędną, obowiązane są wszystkie przedsiębiorstwa kontrolowane, stanowią materiał wyjściowy dla kontroli bankowej. Plany te winny obejmować okres roczny z rozbiciem na poszczególne miesiące.

Wspomniane plany, zgodnie z instrukcją N. B. P., muszą być składane we właściwym banku finansującym najpóźniej do końca miesiąca rozpoczynającego nowy okres. Przez właściwy bank finansujący należy rozumieć ten Oddział N. B. P., który sprawuje kontrolę nad jednostką prowadzącą samodzielną księgowość t. j. samodzielnie bilansującą — bez względu na to czy wchodzi ona w skład kombinatu czy zjednoczenia. O ile jednostka kontrolowana, nie prowadząc samodzielnej księgowości, sporządza jednak we własnym zakresie listy płac, to plan jej będzie częścią składową planu przedsiębiorstwa obejmującego swą księgowość. W takim wypadku właściwym bankiem finansującym będzie Oddział N. B. P. kontrolujący

działalność jednostki gospodarczej prowadzącej samodzielną księgowość.

Plany zatrudnienia i funduszu płac stanowią część składową rocznego planu przemysłowo-finansowego.

Ze względu na podstawowe założenia kontroli funduszu płac — polegające na badaniu współzależności nakładów osobowych do rozmiarów produkcji lub usług — składane plany winny uwzględniać podział pracowników na dwie zasadnicze grupy:

1) pracowników, których fundusz płac może być przekraczany w zależności od stopnia przekroczenia planu produkcji lub usług,
2) pozostałych pracowników, których zaplanowany fundusz płac nie może być przekroczony, gdyż praca ich nie jest uzależniona od nasilenia produkcji. Powstaje pytanie, co winien zawierać fundusz płac,

Fundusz płac winien zawierać, koszty dotyczące tylko danego miesiąca, które będą księgowane na kontach 410—416, 420—426 oraz na koncie 419—429 z wyjątkiem kont 4162 (renty i emerytury) i 4163 (pozostałe świadczenia przewidziane w układzie zbiorowym pracy, np. odprawy pośmiertne) oraz 4262 i 4263.

W przedsiębiorstwach posługujących się innym planem kont aniżeli wprowadzony Instrukcją PKPG — 1/F — należy brać pod uwagę konta analogiczne. Wszelkie deputaty i fundusz nagród prac zleconych winny być podane w wysokości zarachowanej na dany miesiąc tj. w 1/12 zaplanowanej kwoty rocznej. Źródłem pokrywania nakładów osobowych, objętych pojęciem funduszu płac, mogą być tylko kwoty podjęte w banku finansującym na podstawie zapotrzebowania środków obrotowych.

Na pokrycie wypłat wstępnych, nie mających charakteru wypłat ostatecznych tj. nie obejmujących całości (łącznie z ew. premią) zarobku za dany miesiąc — przedsiębiorstwo podejmuje pieniądze z banku na podstawie normalnie składanego zapotrzebowania.

Ostateczne rozliczenie wypłaty dokonuje się wyłącznie na podstawie zgłoszonych przez jednostkę kontrolowaną sprawozdań z wykonania planu zatrudnienia i nakładów osobowych (wzór formularz Nr 1 b, 2 b, 3 b), na odwrocie których w formie zapotrzebowania środków obrotowych winno być przeprowadzone ostateczne rozliczenie z kwot dotychczas pobranych na wypłatę za dany miesiąc.

W żadnym przypadku jednostka kontrolowana nie może dokonywać jakichkolwiek wypłat z tytułu wynagrodzeń za pracę z uzyskanych wpływów okresowych lub posiadanego pogotowia kasowego.

Ze względu na charakter czynności jednostek objętych kontrolą NBP trzeba było założenia kontroli oprzeć na właściwych dla danej grupy przedsiębiorstw przesłankach. Z tych też względów zaszła potrzeba wprowadzenia trzech typów kontroli:

a) dla jednostek produkcyjnych,
b) dla jednostek handlowych i usługowych,
c) dla jednostek administracyjnych.

Jednostki produkcyjne, prowadzące samodzielną księgowość, obowiązane są złożyć we właściwym dla nich Oddziale NBP, najpóźniej do końca miesiąca rozpoczynającego nowy okres, plan zatrudnienia i nakładów osobowych w/g wzoru Nr 1 a.

Plan ten obejmować musi dane cyfrowe dla poszczególnych miesięcy odnośnie:

1) stanu zatrudnienia z rozbiciem na pracowników:
   a) produkcyjnych z podziałem na fizycznych i umysłowych,
   b) administracyjnych i
   c) zatrudnionych w inwestycjach przeprowadzanych systemem gospodarczym,
2) funduszu płac z rozbiciem na wyżej podany podział grupowy zatrudnionego personelu,
3) produkcji w ujęciu ilościowym (przy produkcji jednorodnej) i wartościowym,
4) wartości robót inwestycyjnych przeprowadzonych sposobem gospodarczym.

Ze względu na ścisłą kontrolę etatów i zarobków administracyjnych przedsiębiorstwa produkcyjne obowiązane są dane te podać w grupowym ujęciu w formie przewidzianej we wzorze Nr 3a jako załącznik do składanego w/g wzoru 1a planu zatrudnienia, nakładów osobowych i produkcji. O ile przedsiębiorstwo równocześnie z działalnością produkcyjną spełnia funkcje dystrybucyjne i posiada odpowiedni do tego celu aparat handlowy — to obowiązane jest ono wypełnić również formularz 2a. Wypełniony formularz traktuje się jako załącznik planu zatrudnienia, nakładów osobowych i produkcji składanego w formie przewidzianej formularzem Nr 1 a. W załączniku tym winny być podane szczegółowe dane odnośnie stanu zatrudnienia i wysokości wynagrodzenia poszczególnych grup pracowników zatrudnionych przy czynnościach handlowych. Czynności pracowników zatrudnionych przy rozliczeniach z jednostkami zbytu z tytułu wyrobów otrzymanych z produkcji po cenach zaliczeniowych czy rozliczeniowych fabrycznych nie zalicza się do czynności handlowych. Zaplanowanie właściwej liczby pracowników inwestycyjnych, zatrudnionych wyłącznie przy robotach inwestycyjnych, nie nasuwa specjalnych trudności gdy przedsiębiorstwo posiada odrębne brygady robocze. Jeżeli jednak w przedsiębiorstwie część pracowników będzie tylko dorywczo zatrudniona przy produkcji a przez resztę godzin będzie wykonywać prace związane z robotami inwestycyjnymi przeprowadzanymi sposobem gospodarczym, to dla zaplanowania właściwej liczby pracowników zatrudnionych w inwestycjach należy postąpić w sposób następujący: Sumę planowanych na dany miesiąc roboczogodzin dla wykonania robót inwestycyjnych podzielić przez 200[1]) — otrzymany wynik zaokrąglony do jedności, będzie szukaną liczbą. O liczbę w ten sposób ustaloną należy pomniejszyć ilość pracowników produkcyjnych i ewentualnie administracyjnych.

Np. przedsiębiorstwo posiada 400 pracowników zatrudnionych w produkcji, z których część przejściowo będzie zatrudniona przy robotach inwestycyjnych. Pracownicy częściowo zatrudnieni przy inwestycjach zużyją w sumie 8000 roboczogodzin, które podzielone przez 200 wskażą ilość 40 pracowników. Zatym planowana ilość pracowników produkcyjnych będzie 360. Pod pojęciem inwestycji podpadają zarówno nakłady typowo inwestycyjne jak i nakłady związane z przeprowadzaniem kapitalnych remontów. Planowana wysokość funduszu płac, uwzględniająca wyżej podany podział grupowy zatrudnionego personelu, nie nasuwa już specjalnych trudności. Zaplanowanie produkcji w wykazie ilościowym możliwie jest tylko w przedsiębiorstwach o produkcji jednorodnej mierzonej tą samą

[1]) 8×25 czyli liczba godzin na dniówkę razy przeciętna ilość dni roboczych w miesiącu.

jednostką miary. Większość przedsiębiorstw będzie w stanie podać tylko zaplanowaną wartość produkcji. Obliczenie tej wartości winno nastąpić w drodze przeliczenia ilości zaplanowanej produkcji przez ustalone dla poszczególnych produkowanych artykułów ceny rozliczeniowe fabryczne.

Odnośnie tych artykułów zaplanowanej produkcji, co do których niema ustalonej ceny rozliczeniowej fabrycznej lub które nie są artykułami sprzedaży zewnętrznej, ustala się według kosztu własnego.

Planowana wartość robót inwestycyjnych, przeprowadzanych systemem gospodarczym, winna oprzeć się o planowany na tenże okres fundusz płac pracowników zatrudnionych w inwestycjach i o planowaną wartość nakładów rzeczowych. Kontrola wykonania, złożonych w/g wzoru Nr 1 a (z ewentualnymi załącznikami Nr 2 a, 3 a) planów zatrudnienia, nakładów osobowych i produkcji, polega na stałym analizowaniu zachodzących odchyleń od zaplanowanych danych cyfrowych.

Analizę odchyleń przeprowadza właściwy bank finansujący na podstawie sprawozdania miesięcznego przedłożonego przez przedsiębiorstwo.

W sprawozdaniu muszą być podane, obok zaplanowanych danych cyfrowych, dane efektywnie osiągnięte w miesiącu sprawozdawczym.

Przedsiębiorstwa produkcyjne składają sprawozdanie w/g wzoru 1 b wraz z ewentualnymi załącznikami do sprawozdania odnośnie wykonania planu zatrudnienia i nakładów osobowych pracowników administracyjnych (w/g wzoru 3 b) i handlowych w wypadku pełnienia zarazem czynności dystrybucyjnych (w/g wzoru 2 b).

Każde przedsiębiorstwo obowiązane jest przedłożyć takie sprawozdanie przy złożeniu zapotrzebowania na środki płatnicze potrzebne na wyrównanie należności pracowniczych wykazanych w ostatnim rozliczeniu.

Np. Przedsiębiorstwo dokonuje wypłaty pensji za lipiec pracownikom administracyjnym i produkcyjnym — umysłowym w końcu lipca. Dokonuje natomiast ostatecznej wypłaty za lipiec pracownikom produkcyjnym — fizycznym 15 sierpnia, a wypłaty ewentualnej premii za lipiec pracownikom produkcyjnym umysłowym i administracyjnym w końcu sierpnia, to w dniu podejmowania pieniędzy na wypłatę premii winno złożyć sprawozdanie za lipiec. Ostateczny termin złożenia sprawozdania za ubiegły miesiąc upływa za tym z ostatnim dniem miesiąca następnego.

Bank, po sprawdzeniu wiarogodności danych cyfrowych podanych w sprawozdaniu i ich przeanalizowaniu, dokonuje sprawdzenia sporządzonego przez przedsiębiorstwo wyliczenia odnośnie bezwzględnego lub względnego odchylenia od zaplanowanego funduszu płac.

Odchylenie „bezwzględne" — stanowi rzeczywistą różnicę (w cyfrach absolutnych) między funduszem płac zaplanowanym i zrealizowanym w danym okresie czasu, tj. miesiącu sprawozdawczym. Wyliczanie tego rodzaju odchyleń przeprowadza się przy wypłatach pracownikom zatrudnionym w administracji zakładu produkcyjnego i przy ewentualnych wypłatach pracownikom aparatu dystrybucyjnego o ile ich wysokość nie jest uzależniona od stopnia wykonania zaplanowanego obrotu.

Odchylenie „względne" — natomiast, stanowi różnicę w cyfrach absolutnych, skorygowaną przez wprowadzanie do obliczenia procentowego współczynnika, określającego stosunki rzeczywistej wartości produkcji za dany okres, do wartości planowanej. Wyliczenia odchylenia „bezwzględnego" dokonuje się z reguły w tych przypadkach, gdy procent wykonania funduszu płac przewyższa procent wykonania zaplanowanej wartości produkcji wyliczonej po cenach przyjętych przy planowaniu.

Tego rodzaju wyliczenie przeprowadza się przy złożeniu zapotrzebowania pieniężnego na ostateczną wypłatę pracowników zatrudnionych w produkcji.

Wzór na obliczenie odchylenia względnego przedstawia się następująco:

$$0 = \frac{Fp \times d}{100} \times Fp\ 1$$

gdzie Fp oznacza zaplanowany fundusz płac
Fp 1 oznacza wykonany fundusz płac,
„d" oznacza procentowy stosunek rzeczywistej wartości produkcji do zaplanowanej, a więc omówiony wyżej współczynnik korygujący obliczenie różnicy.

Jak wynika z podanego niżej przykładu odchylenie „względne" na skutek wprowadzenia współczynnika „d" obiektywizuje zagadnienie różnic, łagodząc lub bardziej uwydatniając cyfrę różnicy bezwzględnej zależnie od stopnia wykonania planu.

Przykład:

Fundusze płac	Plan	Wykonanie	% wykonania	Odchylenie bezwzględne przy wykonaniu planu produkcji w:			Odchylenie względne przy wykonaniu planu produkcji w:		
				90%	100%	110%	90%	100%	110%
a—	140	112	80	— 28	— 28	— 28	+ 14	+ 28	+ 42
b—	140	126	90	— 14	— 14	— 14	0	+ 14	+ 28
c—	140	140	100	0	0	0	— 14	0	+ 14
d—	140	147	105	+ 7	+ 7	+ 7	— 21	— 7	+ 7
e—	140	154	110	+ 14	+ 14	+ 14	— 28	— 14	0
f—	140	168	120	+ 28	+ 28	+ 28	— 42	— 28	— 14

Odchylenia względne przy funduszu płac podanym w punkcie a — i przy wykonaniu planu produkcji:

$$w\ 90\% = \frac{140 \times 90}{100} - 112 = + 14$$

$$w\ 100\% = \frac{140 \times 100}{100} - 112 = + 28$$

$$w\ 110\% = \frac{140 \times 110}{100} - 112 = + 42$$

W analogiczny sposób dokonane wyliczenia dają wyżej podane odchylenia względne przy funduszu płac podanym w punkcie **b, c, d, e i f,** przy wykonaniu zaplanowanej produkcji w 90%, w 100%, i w 110%.

Z dokonanych wyliczeń wynika że:

a) przy 100%-ym wykonaniu planu produkcyjnego różnice bezwzględne pokrywają się z względnym odchyleniem funduszu płac, wykazując na tym odcinku przerosty lub oszczędności,

b) przy niewykonaniu planu produkcyjnego i utrzymaniu funduszu płac w ramach zaplanowanych nie zachodzą wprawdzie przekroczenia bezwzględne, niemniej jednak z wyliczenia wynika odchylenie względne ujemnie świadczące o przerostach,

c) przy przekroczeniu planu produkcyjnego i utrzymaniu funduszu płac w ramach zaplanowanych nie występuje żadna oszczędność w cyfrach bezwzględnych, natomiast z wyliczenia odchylenia względnego wynika oszczędność wyrażająca się odchyleniem dodatnim, której wysokość zależna jest od stopnia przekroczenia planu produkcji.

Sygnałem dla banku, przy kontroli funduszu płac pracowników produkcyjnych będzie więc ujemne odchylenie względne, które dokumentuje faktyczne przekroczenie funduszu płac, a zatem pozwala wykryć przekroczenia udziału funduszu płac w koszcie jednostkowym produkcji.

Przy kontroli wykonania funduszu płac pracowników administracyjnych i ewentualnie handlowych, sygnałem dla banku będzie każde przekroczenie bezwzględne zaplanowanego funduszu płac skorygowanego w stosunku do efektywnie zatrudnionego personelu w ramach zaplanowanych etatów personelu.

Kontrola wykonania funduszu płac w przedsiębiorstwach handlowych i usługowych jest mniej skomplikowana i polega na analizowaniu zachodzących odchyleń od zaplanowanych danych cyfrowych.

Jednostki handlowe i usługowe, prowadzące samodzielną księgowość, obowiązane są złożyć we właściwym dla nich Oddziale NBP, najpóźniej do końca miesiąca rozpoczynającego nowy okres — plan zatrudnienia i nakładów osobowych w/g wzoru Nr 2 a.

Plan ten obejmować musi dane cyfrowe dla poszczególnych miesięcy odnośnie:

1) zatrudnienia — z rozbiciem na grupy według przysługujących etatów,
2) funduszu płac,
3) obrotów handlowych czy usługowych.

O ile umowa zatwierdzona uzależnia zarobki części zatrudnionego personelu od stopnia wykonania planu obrotów handlowych lub usługowych — to w składanych planach zatrudnienia i nakładów osobowych muszą być odrębnie ujęte dane cyfrowe odnośnie:

a) pracowników których zarobki są stałe,
b) pracowników których zarobki są uzależnione od stopnia wykonania planu obrotów handlowych czy usługowych.

Analizę odchyleń przeprowadza bank finansujący na podstawie sprawozdania miesięcznego, przedłożonego przez przedsiębiorstwo.

W sprawozdaniu muszą być podane, obok wszystkich zaplanowanych danych cyfrowych, dane efektywne osiągnięte w miesiącu sprawozdawczym.

Przedsiębiorstwa handlowe i usługowe składają sprawozdania w/g wzoru 2b. Zasadniczą podstawą do oceny jest ustalenie bezwzględnego stopnia wykonania planu funduszu płac i przeprowadzenia porównania planu w ramach poszczególnych etatów i wypłaconych zarobków.

Odnośnie jednak kontroli wypłaconych zarobków pracownikom premiowanym od obrotu, to należy dokonywać wyliczenia odchylenia względnego. Kontrola wykonania funduszu płac w jednostkach administracyjnych jest zbliżona do kontroli przeprowadzonej w przedsiębiorstwach handlowych i usługowych i ogranicza się ona do bardziej dokładnego przeanalizowania zachodzących odchyleń od zaplanowanych danych cyfrowych (w układzie przewidzianym we wzorze Nr 3a) odnośnie:

1) zatrudnienia — z rozbiciem na grupy według przysługujących etatów,
2) funduszu płac — z podziałem według danych grup etatów.

Przez pojęcie jednostki administracyjnej należy rozumieć wszystkie jednostki nadrzędne, sprawujące czynności administracyjne, t. zn. nadzorcze jak również te jednostki handlowe, usługowe, zaopatrzenia i zbytu — które bezpośrednio nie fakturują. Z chwilą gdy jednostka o charakterze administracyjnym jak np. Centrala Zbytu Produktów Przem. Węglowego, będąca jednostką administracyjną, wykonuje czynności związane z fakturowaniem traci charakter jednostki administracyjnej i nabiera charakteru jednostki handlowej.

Dla przeprowadzenia kontroli wykonania funduszu płac przez bank finansujący jednostki administracyjne obowiązane są również w terminie ustalonym dla jednostek handlowych składać sprawozdania w/g wzoru Nr 3b.

Bank, po sprawdzeniu na wstępie czy nie nastąpiło przekroczenie bezwzględne zaplanowanego funduszu płac, przechodzi do sprawdzenia zgodności wykazanych etatów i wypłaconych zarobków z pierwotnym planem.

Tę drugą kontrolę bank przeprowadza niezależnie od tego w jaki sposób kształtuje się wykonanie ogólnego funduszu płac w stosunku do planu.

We wszystkich wypadkach przeprowadzanej kontroli bank może, o ile uważa to za słuszne, zgodnie z postanowieniem Uchwały Rady Ministrów, przeprowadzi lustracje w celu ustalenia wiarogodności przedkładanych danych sprawozdawczych i bliższego zbadania przyczyn ewentualnych uchybień w zakresie wypłacanych wynagrodzeń.

W zależności od rodzaju i zakresu ustalonych przekroczeń, bank, zgodnie z postanowieniami wyżej wspomnianej uchwały obowiązany jest zastosować przewidziane sankcje.

W zasadzie bank powinien zwracać uwagę przedsiębiorstwa (lub jednostki administracyjnej) i jego jednostki nadrzędnej na wszelkie zauważone nedociągnięcia w wykonaniu zaplanowanego funduszu płac; bezwzględnie jednak obowiązany jest do oficjalnego wystąpienia w przypadku stwierdzenia:

a) przekroczeń względnych wykonania funduszu płac odnośnie tej grupy pracowników, której zarobki są uzależnione od stopnia wykonania planu produkcji obrotów lub usług,
b) przekroczeń bezwzględnych wykonania funduszu płac odnośnie tej grupy pracowników, której zarobki są z góry określone i niezależne od wykonania produkcji, obrotów czy usług.

W wypadku przekroczenia funduszu płac w granicach nie przewyższających 5% planowanego funduszu — bank żąda od przedsiębiorstwa wyjaśnień różnic, zawiadamiając o tym jednocześnie jednostkę nadrzędną, która winna podjąć odpowiednie kroki w celu usunięcia przyczyn tych przekroczeń. Przy stwierdzeniu wyższych przekroczeń powtarzających się w ciągu dwu kolejnych miesięcy lub po raz trzeci w ciągu roku kalendarzowego, bank odmawia wypłaty części zapotrzebowania, przekraczającej zatwierdzony fundusz płac.

O odmowie wypłaty bank zawiadamia właściwe ministerstwo oraz P. K. P. G. Decyzja ostateczna w kwestii wypłaty wstrzymanej części zapotrzebowania należy do właściwego ministra.

Import w Państwowym Planie Inwestycyjnym na rok 1950

Instrukcja dla sporządzenia Planu Inwestycyjnego na rok 1950 (§ 67) przewiduje wyodrębnienie kwot na pokrycie importu inwestycyjnego w osobnej Części (28).

Kwoty przewidziane na ten cel w poszczególnych wnioskach inwestycyjnych, odpowiadające wartości wszystkich dóbr inwestycyjnych pochodzących z importu, a spodziewanych w okresie rzeczowego wykonywania Planu Inwestycyjnego na rok 1950 (wraz z kosztami, jak: transport, ubezpieczenie i marża zarobkowa Central Handlu Zagranicznego) odejmuje się od limitów netto przypadających na dany tytuł inwestycyjny. Suma tych kwot na szczeblu inwestora głównego przeniesiona do części 28, będzie figurować w paragrafie. Analogiczne kwoty zsumowane na szczeblu inwestora naczelnego znajdą miejsce w Rozdziale, a dla inwestora centralnego — w Dziale.

W ten sposób, Część 28 będzie podzielona na 27 Działów, każdy z nich na tyle Rozdziałów ilu inwestorów naczelnych podlega danemu inwestorowi centralnemu. Z kolei Rozdział będzie miał ilość paragrafów odpowiadającą liczbie inwestorów głównych.

W celu dokładnego i bezbłędnego przeniesienia kwot na pokrycie importu inwestycyjnego, inwestorzy naczelni wykonując zestawienia zbiorcze na formularzu wzór 2/I, wykonają poza tym dodatkowe zestawienie według poniższego wzoru:

ZESTAWIENIE

środków finansowych przeznaczonych na pokrycie importu inwestycyjngo w Planie Inw. 1950 roku.

Inwestor Centralny ..... Część .....

Inwestor Naczelny ..... Dział ..... Limit ogólny { brutto ..... / netto .....

Inwestorzy główni i inwestorzy bezpośredni	Nr wniosku inwestycyjnego	Rozdział	§	Limit ogólny brutto	Limit ogólny netto	Środki na import				Limit ogólne netto zmniejszony o import
						Ogółem	w tym:			
							śr. limitowane		nielimitowane	
							bezzwr.	zwrotne		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

Wypełnianie go odbywać się będzie na podstawie poszczególnych wniosków inwestycyjnych. W rubryce 1. podani zostaną inwestorzy główni i wyszczególnieni podlegli im inwestorzy bezpośredni. Dla każdego inwestora bezpośredniego, w rubryce 2. podane zostaną pokolei nr. nr. wniosków inwestycyjnych, w których wyodrębniono kwoty na import inwestycyjny.

W rubryce 3 i 4, na wysokości nazwy inwestorów głównych i bezpośrednich, podać należy liczbę Rozdziału i Paragrafu odpowiadającą im według sporządzonego układu przez Inwestora Centralnego.

W rubryce 5, na wysokości nr. wniosku inwestycyjnego, należy podać limit brutto, przyznany inwestorowi bezpośredniemu na dany tytuł. W tej samej rubryce, na wysokości nazw inwestorów głównych i bezpośrednich, należy podać kwoty odpowiadające limitom ogólnym brutto, przypadającym na nich w P. I./50.

W rubryce 6, na wysokości numeru wniosku inwestycyjnego, należy podać limit netto obliczony przez inwestora bezpośredniego według ustalonych zasad w „Objaśnieniach uzupełniających do §§ 46 i 87 Instrukcji Inwestycyjnej PKPG na 1950 rok". W tej samej rubryce, na wysokości nazw inwestorów głównych i bezpośrednich, należy podać kwoty odpowiadające limitom ogólnym netto obliczonym na tych samych zasadach. Suma kwot netto poszczególnych wniosków inwestycyjnych wyszczególnionych w rubryce 2 może być mniejsza od kwot podanych na wysokości inwestora bezpośredniego lub głównego, gdyż tylko te wnioski są podawane w zestawieniu, w którym figurują kwoty na import.

W rubryce 7, w wierszu odpowiadającym numerowi wniosku inwestycyjnego, należy podać kwotę, jaka została umieszczona na jego 4-ej stronie (wzór 1/I, 5/I, 5a/I) w „Podziale nakładów na krajowe i zagraniczne" przy rodzaju „zagraniczne". W wierszu, na wysokości inwestora bezpośredniego i głównego, należy wstawić zsumowane pionowo kwoty nakładów z poszczególnych wniosków.

W rubryce 8, 9, 10, należy podać kwoty przeznaczone z poszczególnych rodzajów środków finansowych, przyznanych inwestorowi w Planie Inwestycyjnym, zużytkowywanych na pokrycie importu inwestycyjnego. Suma ich (poziomo) musi się równać kwocie figurującej w rubryce 7.

Rubryka 11, w wierszu odpowiadającym numerowi wniosku inwestycyjnego, wypełniana jest róż-

nicą między kwotą w rubryce 6 minus kwota w rubryce 7.

Ponieważ w omawianym zestawieniu uwzględnia się tylko wnioski inwestycyjne, w których figurują kwoty na import inwestycyjny, pionowe sumowanie może się odbywać w rubrykach 7, 8, 9 i 10 z wyrzucaniem sum w wierszach odpowiadających inwestorowi bezpośredniemu i numerowi paragrafu (§), oraz w wierszu odpowiadającym inwestorowi głównemu i Rozdziałowi. W tych wierszach, od podanych kwot ogólnych limitów netto w rubryce 6, odejmuje się odpowiednie kwoty z rubryki 7, a różnicę wpisuje się w rubryce 11-ej.

Zestawienia powyższe, inwestorzy naczelni sporządzają w 6 egzemplarzach, z których jeden zatrzymują sobie, 1 egz. prześlą Inwestorowi Centralnemu, 2 egz. do Departamentu Inwestycji PKPG, 1 egz. do Ministerstwa Skarbu i 1 egz. do Banku Inwestycyjnego.

W okresie rzeczowego wykonywania P. I./50, sposób realizowania faktur za dobra inwestycyjne pochodzące z importu niewiele będzie się różnił od obecnie stosowanego w P. I./49, a uregulowanego Uchwałą Rady Ministrów z dnia 21 czerwca rb. oraz Zarządzeniem Ministra Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym PKPG. z dnia 2 lipca 1949 w sprawie wykonania P. I./49 w zakresie importu inwestycyjnego.

Z całym naciskiem podkreśla się, że wydzielone kwoty na import inwestycyjny przez poszczególnych inwestorów, muszą stanowić całkowite pokrycie zaplanowanego przez nich zaopatrzenia inwestycji z importu.

Łączy się z tym odpowiednie wykonanie planu zaopatrzenia inwestycji na rok 1950, opisane szczegółowo w Instrukcji PKPG Nr. 8. Odpowiedni formularz wzór M_3, przeznaczony jest na podanie dokładnego zestawienia wszystkich dóbr inwestycyjnych pochodzących z importu, potrzebnych do realizacji Planu Inwestycyjnego 1950 roku.

Ponieważ, zgodnie ze stosowanym systemem finansowania inwestycji (Uchw. K. E. R. M. z dnia 27. V. 1947), dobra pochodzące z importu płacone są w pełnej wartości ze środków finansowych tego Planu Inwestycyjnego, w którego kalendarzowym okresie przychodzą w granice celne Kraju, — w P. I./50 muszą mieć pokrycie wszystkie dobra inwestycyjne spodziewane przez Inwestora w okresie między 1. I. a 31. XII. 1950 roku.

Na pierwszym miejscu w zestawieniach M_3 muszą figurować te dobra, dla których transakcje zostały dokonane i zgodnie z kontraktami, spodziewane są w tym okresie.

Na dalszych miejscach umieszcza się te dobra, których zamówienie zostanie dokonane po 1. VII. 1949 i w ciągu roku 1950, ale spodziewanych w roku kalendarzowym 1950.

Ostatnie z kolei będą umieszczone te pozycje dóbr inwestycyjnych, których okres produkcji jest wieloletni i muszą być zamawiane w okresie wykonywania P. I./50, aby zgodnie z harmonogramami prac inwestycyjnych nadeszły w określonych latach (np. w r. 1952 lub 1954). Umieszczenie tych dóbr inwestycyjnych na formularzach M_3 ma znaczenie dla planowania obrotów handlu zagranicznego i przygotowania odpowiednich środków dewizowych dla finansowania transakcji. Wypełnianie formularza M_3 dokonywane na szczeblu inwestora naczelnego odbywa się na podstawie opracowanych przez inwestorów głównych, zbiorczych zestawień planu zaopatrzenia maszynowego (maszyny, urządzenia, sprzęt), na wzorze M_2. Poza tym na wszystkich wiarogodnych danych posiadanych przez inwestora naczelnego lub jego centralę zaopatrzenia materiałowego.

Należy pamiętać, że realność wykonania Planu Inwestycyjnego roku 1950 oraz całego Sześcioletniego Planu Gospodarczego uzależniona jest w dużym stopniu od właściwie sporządzonych planów zaopatrzenia i ich realizowania.

Jest godnym podkreślenia, że plany zaopatrzenia sporządzone na poszczególnych szczeblach inwestorów, stanowią materiał informacyjny. Realizowanie ich odbywa się drogą formalnych zamówień kierowanych do właściwych Central i instytucji powołanych do działania w tej dziedzinie.

Instrukcja PKPG Nr 8 przewiduje sporządzenie zestawień M_3 przez naczelnych inwestorów w 2-ch egzemplarzach przeznaczonych po jednym dla Inwestora Centralnego i Departamentu Inwestycji PKPG. Ostatnio postanowiono, aby wykonać te zestawienia w 5 egz. z przeznaczeniem:

1 egz. dla inwestora naczelnego,
1 „ „ inwestora centralnego,
2 „ „ Departamentu Inwestycji PKPG,
1 „ „ Dep. Planu i Koordynacji H. Z. w Min. H. Zagr.

Dzięki temu zbędne będzie wykonywanie przez inwestora naczelnego zestawień importowych dóbr inwestycyjnych na formularzach wzoru HZ-5, przewidzianych „Instrukcją w sprawie sporządzenia planu obrotów handlu zagranicznego na rok 1950". Na podstawie materiałów zawartych w zestawieniach na formularzach M_3 będzie można opracować projekt planu płatniczego. Wykonanie tego zadania Ministerstwo Handlu Zagranicznego powierzy właściwym branżowym Centralom Handlu Zagranicznego.

Sposób realizowania planu zaopatrzenia inwestycji z importu w roku 1950, w zasadzie nie będzie odbiegał od dotychczas stosowanego. Natomiast dążenie do jak najbardziej sprężystego realizowania zamówień, przyśpieszania czynności poszczególnych organów handlu zagranicznego, central zaopatrzenia materiałowego, banków itp.

§ 86 „Instrukcji dla sporządzenia Planu Inwestycyjnego na rok 1950" określa terminy wykorzystania w roku następnym (1951) środków finansowych dla pokrycia wszelkich płatności związanych z fizycznym wykonaniem inwestycji w okresie między 1 I. i 31. XII. 1950. (IN-6)

Wyjaśnienia wątpliwości co do wykonania Instrukcji

w sprawie opracowania planu przemysłowo - finansowego na rok 1950

Departament Finansowy otrzymał szereg zapytań w sprawie właściwego komentowania instrukcji w sprawie opracowania planu przemysłowo-finansowego na rok 1950.

Poniżej zamieszczamy omówienie najbardziej charakterystycznych wątpliwości — w formie zapytań i odpowiedzi,

1. **Pytanie:** Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów w sprawie zasad systemu finansowego przedsiębiorstw państwowych, państwowo-spółdzielczych i central spółdzielczo-państwowych na r.1950 ustala dwa rodzaje podatku obrotowego: przemysłowy i handlowy. Czy w związku z tym przedsiębiorstwa wytwórcze mają planować podatek obrotowy i jeżeli tak, czy jest on już objęty ceną fabryczną?

   Odpowiedź: Przemysłowy podatek obrotowy od pełnych obrotów winien być zaplanowany przez przedsiębiorstwa wytwórcze (wzór PF. 7 poz. 29). Wchodzi on do kosztów zbytu, a więc do kosztów własnego wyrobu. Z tego wynika, że cena fabryczna obejmuje już przemysłowy podatek obrotowy.

2. **Pytanie:** Czy należy planować amortyzację obiektów już całkowicie umorzonych, które jednakże planuje się użytkować w dalszym ciągu?

   Odpowiedź: We wzorze PF. 7 (poz. 44) należy planować umorzenie środków trwałych od pełnej pierwotnej wartości majątku trwałego tj. również od obiektów już umorzonych, lecz użytkowanych. W wypadku użytkowania obiektów już całkowicie umorzonych kwota sprostowania majątku trwałego (księgowana w grupie 07) będzie mniejsza niż kwota zaliczana do rakładów (klasa 4).

   Wzór PF. 6, który jest wzorem pomocniczym dla ustalenia wysokości umorzenia środków trwałych, jaka ma być włączona do nakładów do rozliczenia (poz. 44 wzoru PF. 7), winien również dostarczyć danych do wzoru PF. 15.

   W tym celu należy opracować wzór PF. 6 na dwóch formularzach:

   a) dodatkowy, w którym należy wypełnić tylko w pierwszej części rubr. 2, 10, 11 i 12 w odniesieniu do obiektów już umorzonych,

   b) drugi, obejmujący w pierwszej części przewidywaną wartość pozostałego majątku trwałego i odpisy amortyzacyjne (wypełnić należy wszystkie rubryki).

   Część druga tj. planowane obroty grupy 03 oraz podział odpisów amortyzacyjnych na R-k inwestycji i R-k kapitalnych remontów należy wypełnić tylko na formularzu b), przy czym do podziału na te rachunki należy wziąć łączną sumę amortyzacji (poz. 26, rubr. 12) z obu arkuszy.

3. **Pytanie:** Według jakich zasad należy rozbić nakłady i rozliczenie na kwartały, skoro nie wszystkie plany odcinkowe przewidują rozbicie na kwartały?

   Odpowiedź: Pozycje nakładów nie mające rozbicia na kwartały w szczegółowych planach odcinkowych mogą być podzielone w stosunku do wartości produkcji w cenach niezmiennych lub innym.

4. **Pytanie:** Schemat kalkulacyjny wzoru PF. 9 jest odpowiedni dla kalkulacji narzutowej, natomiast nie jest odpowiedni dla kalkulacji dzieleniowej — powszechnie stosowanej przy produkcji masowej. Czy wzór PF. 9 należy uważać za ramowy i czy można go zmienić?

   Odpowiedź: Wzór PF. 9 zbiorczy nie może być zmieniony. Schemat kalkulacyjny dla zakładów winien być dostosowany do potrzeb branżowych przemysłu i odpowiadać schematowi stosowanemu do kalkulacji wynikowej, a więc może być odmienny.

5. **Pytanie:** Wzór PF. 5 w pozycji 13 f. ujmuje całą kwotę nakładu na inwestycje i kapitalne remonty, wykonane sposobem gospodarczym, przeto nakład ten musi — według zapytującego — ująć i wyroby własnej produkcji zużyte na te cele. Tymczasem nowy Jednolity Plan Kont w uwagach do grupy 75 wyjaśnia, że „Wyroby produkcji podstawowej i pomocniczej zużyte na cele inwestycyjne nie przechodzą przez grupę 75, lecz drogą normalną dla tych wyrobów". Jak należy rozumieć słowa „normalną drogą"? Czy wyroby trafiają wprost na klasę 0 z pominięciem grupy 95?

   Odpowiedź: Pod „normalną drogą" dla wyrobów produkowanych zasadniczo na sprzedaż, a zużytych na własne potrzeby, należy rozumieć zafakturowanie i odkup od Centrali Zbytu. Jeżeli wyrobami tymi są gotowe obiekty inwestycyjne, winny one wchodzić do poz. 8a) wzoru PF. 5. W wypadku, gdy będą to materiały lub części maszyn do inwestycji wykonanych sposobem gospodarczym — winny być objęte planem zaopatrzenia (wzór PF. 4), skąd przechodzą normalnie, łącznie z wartością innych materiałów na klasę 4 (wzór PF. 7), klasę 7 (wzór PF. 8). W tym wypadku wejdą one do poz. 13 f. wzoru PF. 5.

6. **Pytanie:** Zdaniem przedsiębiorstwa należałoby wzór PF. 9 rozbić na dwa odrębne wzory, a mianowicie:

   a) planowane koszty wytwarzania (kl. 7 i kl. 8),

   b) plan realizacji produkcji (kl. 8 i kl. 9) — tak jak w planie 1949 r. (wzór 12 i 20). Planiści na zakładach przyzwyczaili się już do dawnych wzorów (12 i 20), gdyż odpowiadają one kolejności rozwiązywania klas 7, 8 i 9.

   Odpowiedź: Zbiorczy wzór PF. 9 nie może być zmieniony i winien obejmować całość kosztów.

Formularze zakładowe mogą być rozdzielone.

7. **Pytanie:** Jaki koszt należy wstawić do rubryki 5 wzoru PF. 10? Czy koszt wytworzenia? czy też koszt całkowity, to jest łącznie z kosztami zbytu?
Odpowiedź: Rubr. 5 wzoru PF. 10 winna wykazywać pełny koszt własny, łącznie z kosztami zbytu i równać się sumie rubr. 12 wzoru PF. 9.

8. **Pytanie:** We wzorze PF. 13 nie są przewidziane obroty z realizacji wyrobów półgotowych. W którym punkcie wzoru PF. 13 realizację tych półwyrobów wykazać?
Odpowiedź: Realizację wyrobów półgotowych (oprócz typowych półfabrykatów) należy wykazać łącznie z wyrobami gotowymi w poz. 1.

9. **Pytanie:** Instrukcja nakazuje wyprowadzenie do wzoru PF. 8 (jak również PF. 7 i PF. 13 tylko sald kosztów wtórnych do rozliczenia. Czy można wprowadzić do wzorów PF. 7, PF. 8 i PF. 13 sumy brutto?
Odpowiedź: Nakłady związane z uruchomieniem nowej produkcji należy wykazać brutto, gdyż nakłady poniesione i nakłady umorzone dotyczą zazwyczaj różnych wyrobów.
Nakłady zaopatrzenia materiałowego i większych remontów należy zaplanować netto (różnicę sald). (FN-2)

Obrót bezgotówkowy

Z dniem 15 sierpnia 1949 r. weszła w życie Ustawa o obowiązku uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym (Dz. U. R. P. Nr 41, poz. 294), uchwalona przez Sejm w dniu 1 lipca 1949 r.

Równocześnie utracił moc obowiązującą dekret z dnia 3 lutego 1947 r. o obowiązku uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 61) w brzmieniu ustalonym dekretem z dnia 25 października 1948 r. o podatku obrotowym (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 413).

Jeżeli jednak przed wejściem w życie omawianej Ustawy miały miejsce przypadki, przewidziane w art. 8 dekretu z dnia 3 lutego 1947 r. (Dz. U. R. P. Nr 16, poz. 61) zmienionym art. 33 dekretu z dnia 25 października 1948 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 413) — władza podatkowa dokonuje w trybie tego dekretu wymiaru, poboru i ściągnięcia podwyżek podatku obrotowego.

Obowiązkowi uczestniczenia w obrocie bezgotówkowym podlegają i przez to uczestnikami tego obrotu są:

a) przedsiębiorstwa państwowe, pod zarządem państwowym, państwowo-spółdzielcze, przedsiębiorstwa samorządowe oraz pod zarządem związków samorządu terytorialnego lub międzykomunalnych, spółdzielnie, centrale spółdzielni oraz centrale spółdzielczo-państwowe, spółki prawa handlowego z udziałem Państwa, związków samorządu terytorialnego, osób prawa publicznego, spółdzielni, central spółdzielni i central spółdzielczo-państwowych, przedsiębiorstwa będące własnością lub pod zarządem instytucji, osób prawnych, związków, stowarzyszeń i zrzeszeń, wymienionych pod lit. c);

b) władze i urzędy administracji państwowej i samorządowej, instytucje oraz zakłady państwowe i samorządowe, których gospodarka finansowa jest w całości objęta budżetem państwowym lub samorządowym;

c) instytucje prawno-publiczne, banki, spółdzielnie kredytowe, instytucje ubezpieczeniowe, samodzielne fundusze jak również inne osoby prawne z wyłączeniem spółek prawa handlowego oraz związki, stowarzyszenia i zrzeszenia, nie posiadające osobowości prawnej;

d) przedsiębiorstwa, zakłady i osoby, wykonujące zajęcia zawodowe, poza wymienionymi po lit. a), b) i c), jeżeli są obowiązane do prowadzenia ksiąg handlowych bądź ksiąg uproszczonych, przewidzianych w dekrecie z dnia 16 maja 1946 r. o postępowaniu podatkowym (Dz. U. R. P. z 1946 r. Nr 27, poz. 174 oraz z 1948 r. Nr 12, poz. 94 i Nr 52, poz. 413).

Udział w obrocie bezgotówkowym władz, urzędów, instytucji i zakładów, wymienionych wyżej pod lit. b), określają właściwe dla nich przepisy rachunkowo-kasowe.

Uczestnicy obrotu bezgotówkowego wymienieni pod lit. a), b) i c) są obowiązani (art. 2) do:

1. posiadania rachunku oraz ześrodkowania wszystkich obrotów w jednym z banków lub w jednej ze spółdzielni kredytowych, które określi Minister Skarbu w drodze zarządzenia, ogłoszonego w Monitorze Polskim;
2. regulowania rozrachunków pieniężnych w drodze przelewów bankowych lub czekami rozrachunkowymi;
3. lokowania w banku, bądź spółdzielni kredytowej, w której posiadają rachunek (art. 2 ust. 1 pkt. 1 lub art. 5), zasobów gotówkowych, przewyższających górną granicę pogotowia kasowego.

Obowiązki banków i spółdzielni kredytowych — w zakresie ześrodkowania obrotów pieniężnych oraz lokowania zasobów gotówkowych — określi Minister Skarbu w drodze zarządzenia. Również rozporządzenie Ministra Skarbu, wydane w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, określi górną granicę pogotowia kasowego.

Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni pod lit. d) są obowiązani (art. 3) do:

1. posiadania rachunku oraz ześrodkowania wszystkich obrotów, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa lub zakładu albo wykonywaniem zajęcia zawodowego, w jednym z banków bądź w jednej ze spółdzielni kredytowych, które określi Minister Skarbu w drodze zarządzenia, ogłoszonego w Monitorze Polskim;
2. regulowania rozrachunków pieniężnych wynikłych z obrotów, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstw lub zakładu bądź wykonywaniem zajęcia zawodowego, z uczestnikami obrotu bezgotówkowego w drodze przelewów bankowych lub czekami rozrachunkowymi;
3. lokowania na żądanie banku bądź spółdzielni kredytowej, w których korzystają z kredytu (art. 5), zasobów gotówkowych przekraczających górną granicę pogotowia kasowego (art. 2 ust. 3).

Regulowanie rozrachunków pieniężnych w rozumieniu omawianej ustawy obejmuje zarówno dokonywanie wypłat, i przyjmowanie wpłat.

Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, korzystający z kredytu w banku lub spółdzielni kredytowej, bądź kontrolowani przez te instytucje, mogą posiadać rachunki tylko w instytucji, udzielającej kredytu lub sprawującej kontrolę, chyba, że ze względów gospodarczo uzasadnionych instytucja ta wyrazi zgodę na prowadzenie rachunku w innym banku lub spółdzielni kredytowej.

Uczestnicy obrotu bezgotówkowego mogą posiadać pomocniczy rachunek w Powszechnej Kasie Oszczędności.

Powszechna Kasa Oszczędności może dokonywać przelewów i wypłat z rachunku pomocniczego tylko za zgodą banku lub spółdzielni kredytowej, w której uczestnik obrotu bezgotówkowego posiada rachunek.

Nadwyżki ponad sumę, potrzebną do dokonania koniecznych przelewów i wypłat, winny być codziennie przelewane przez Powszechną Kasę Oszczędności do właściwego banku lub spółdzielni kredytowej na rachunek uczestnika obrotu bezgotówkowego.

Powyższe przepisy nie dotyczą przypadku, gdy uczestnik obrotu bezgotówkowego posiada rachunek tylko w Powszechnej Kasie Oszczędności.

Do czasu rozpoczęcia działalności przez Powszechną Kasę Oszczędności przepisy wyżej omówione obowiązują Pocztową Kasę Oszczędności.

Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, posiadający oddziały swych przedsiębiorstw w różnych miejscowościach, mogą dla każdego z tych oddziałów posiadać osobne rachunki we właściwych terenowo oddziałach banków, w których posiadają rachunki centrale ich przedsiębiorstw.

Jeżeli w siedzibie oddziału przedsiębiorstwa nie ma oddziału banku, w którym centrala przedsiębiorstwa posiada rachunek, oddział przedsiębiorstwa może posiadać rachunek w innym banku, wskazanym przez centralę przedsiębiorstwa w porozumieniu z bankiem, prowadzącym jej rachunek.

Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni wyżej pod lit. a), b) i c) zwolnieni są od obowiązków, odnośnie wynikających dla nich z ustawy, w przypadkach:

1. drobnych wpłat i wypłat gotówkowych;
2. wypłaty wszelkiego rodzaju wynagrodzeń za pracę (nie dotyczy to przypadków, gdy osoba wykonująca pracę jest uczestnikiem obrotu bezgotówkowego);
3. zakupu wytworów gospodarstwa rolnego, hodowlanego bądź rybnego, dokonywanego bezpośrednio u producentów, nie będących uczestnikami obrotu bezgotówkowego;
4. wypłaty należności za usługi połączone ze świadczeniem rzeczy ze strony rzemieślników, nie będących uczestnikami obrotu bezgotówkowego;
5. przyjmowanie wpłat od osób, nie będących uczestnikami obrotu bezgotówkowego;
6. pozostałych, nieobjętych powyższą specyfikacją, jednak za zezwoleniem banku lub spółdzielni kredytowej — w zakresie ustalonym przez Ministra Skarbu.

Wypłaty z tytułów wyżej wymienionych (poza drobnymi wypłatami gotówkowymi) nie mogą być dokonywane z wpływów gotówkowych i pogotowia kasowego uczestnika obrotu bezgotówkowego, lecz jedynie ze środków otrzymanych na ten cel z banku, bądź spółdzielni kredytowej.

Bankowi lub spółdzielni kredytowej przysługuje prawo zwolnienia uczestnika obrotu bezgotówkowego od powyższych obowiązków jak również prawo ich ustanowienia także w stosunku do drobnych wypłat gotówkowych. Uczestnicy obrotu bezgotówkowego, wymienieni na wstępie pod lit. d) zwolnieni są od odnośnie wynikających dla nich z ustawy w przypadkach drobnych wpłat lub wypłat gotówkowych.

Przedsiębiorstwa detalicznej sprzedaży, będące uczestnikami obrotu bezgotówkowego, zwolnione są od obowiązku przyjmowania w drodze bezgotówkowej należności za sprzedane towary, chyba że nabywca, będący uczestnikiem obrotu bezgotówkowego, wymienionym pod lit. a), b) lub c), zaofiarował zapłatę w drodze zlecenia przelewu, skierowanego do banku bądź spółdzielni kredytowej lub czekiem rozrachunkowym, wystawionym na bank lub spółdzielnię kredytową, które mają siedzibę w tej samej miejscowości, gdzie znajduje się przedsiębiorstwo detalicznej sprzedaży.

Minister Skarbu określi w drodze rozporządzenia, wydanego w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego, górną granicę drobnych wpłat i wypłat gotówkowych.

Minister Skarbu władny jest zwalniać poszczególne kategorie uczestników obrotu bezgotówkowego od wszystkich lub niektórych obowiązków, wynikających z niniejszej ustawy, co do wszystkich lub niektórych rodzajów transakcji, w całym Państwie lub na poszczególnych jego obszarach.

Termin wykonania zobowiązania w obrocie bezgotówkowym uważa się za zachowany, jeżeli w ostatnim dniu tego terminu dłużnik udzielił zlecenia dokonania przelewu bądź wręczył czek rozrachunkowy.

Ustawa nakłada na banki i spółdzielnie kredytowe obowiązek przestrzegania, by obroty na rachunkach obrotu bezgotówkowego odbywały się zgodnie z jej przepisami oraz przepisami wykonawczymi wydanymi na jej podstawie.

Instytucje powyższe uprawnione są do przeprowadzania kontroli w przedmiocie stosowania tych przepisów przez uczestników obrotu bezgotówkowego.

Również ustawa nakłada na uczestników obrotu bezgotówkowego obowiązek składania, na żądanie banku lub spółdzielni kredytowej, wyjaśnień co do wypełniania jej przepisów oraz przedkładania niezbędnych w tym celu dowodów i dokumentów.

Jeżeli dokonanie przelewu nie nastąpiło, ponieważ dający zlecenie nie miał w banku lub spółdzielni kredytowej potrzebnego funduszu do rozporządzenia lub wskutek tego, że po daniu zlecenia rozporządził pokryciem, dający zlecenie odpowiada wobec wierzyciela za wszelką szkodę, co najmniej zaś powinien mu zapłacić odsetki w wysokości ustawowej od sumy niepokrytej. Roszczenia powyższe ulegają przedaw-

nieniu z upływem lat trzech od dnia, w którym instytucja kredytowa odmówiła wykonania zlecenia.

Ustawa wprowadza sankcje karne w stosunku do winnych przekroczenia jej przepisów. I tak:

1. pracownik wymieniony pod lit. a), b) lub c), uczestnik obrotu bezgotówkowego, który nie dopełnił obowiązku przewidzianego w art. 2 ustawy — podlega karze więzienia do lat dwóch i grzywny lub jednej z tych kar.

   Jeżeli sprawca naruszył inne przepisy ustawy lub rozporządzeń na jej podstawie wydanych — podlega karze grzywny do zł 100.000,—;

2. uczestnik obrotu bezgotówkowego wymieniony pod lit d) oraz zarządca jego przedsiębiorstwa lub pracownik, który nie dopełnił obowiązku przewidzianego w art. 3 ustawy — podlega karze grzywny od zł 1.000,— do zł 1.000.000,—. Jeżeli sprawca naruszył inne przepisy ustawy lub rozporządzeń na jej podstawie wydanych — podlega karze grzywny do zł 100.000,—.

Minister Skarbu może zlecić Narodowemu Bankowi Polskiemu w określonym zakresie bezpośredni nadzór na realizowaniem i rozwijaniem obrotu bezgotówkowego.

Prace przygotowawcze do sporządzenia planu finansowego

central handlowych i usługowych na rok 1950

Zarządzeniem Przewodniczącego P. K. P. G. z dnia 4 sierpnia 1949 r. zatwierdzona została instrukcja w sprawie opracowania planu finansowego na rok 1950 dla państwowych i państwowo - spółdzielczych przedsiębiorstw handlowych i usługowych, podległych Ministerstwom Handlu Wewnętrznego, Handlu Zagranicznego, Przemysłu Ciężkiego, Przemysłu Lekkiego, Przemysłu Rolnego i Spożywczego.

Instrukcja wraz z załączonymi do niej wzorami planów finansowych wyjdzie z druku w pierwszych dniach września br. i rozesłana będzie przedsiębiorstwom przez wydawcę (tj. Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Warszawa, ul. Hoża 35) zgodnie z rozdzielnikiem sporządzonym przez Resortowe Ministerstwa.

W chwili obecnej wszystkie Centrale Handlowe są już w posiadaniu jednego egzemplarza instrukcji i wzorów, co umożliwi wcześniejsze rozpoczęcie prac wstępnych nad opracowaniem planu.

Prace nad sporządzeniem planu podzielono na 3 zasadnicze etapy:

I. Ministerstwa Resortowe przekazują wytyczne planu jednostkom organizacyjnie podległym tj. Centralom Handlowym (wzgl. odpowiednikom), które z kolei dają wytyczne swym terenowym placówkom.

II. Placówki terenowe opracowują projekty planów i składają je do zatwierdzenia nadrzędnym jednostkom, które, po skontrolowaniu i skorygowaniu planów, sporządzają plan zbiorczy, przekazując go z kolei jednostce bezpośrednio nadrzędnej (Ekspozyturom, Centralom, Ministerstwom).

III. Zatwierdzone plany wracają od jednostek nadrzędnych do jednostek podległych.

Terminarz prac zamieszczony w instrukcji, uwzględniając terminy planu obrotu towarowego, wyznacza czasokres od dnia 15 września br. do 1 grudnia 1949 r. tj. 2½ miesiąca — na opracowanie przez przedsiębiorstwa kompletnego planu finansowego.

W powyższych ramach zarówno Ministerstwa jak i Centrale sporządzą szczegółowy terminarz prac, uwzględniając tę okoliczność, że złożone przez jednostki podległe projekty planów muszą być skontrolowane, poprawione, uzupełnione na miejscu, a nawet, w wielu wypadkach, zwrócone, celem ponownego opracowania.

W swoich wytycznych Ministerstwa — nie wychodząc poza ogólne ramy instrukcji, uregulują te zagadnienia, które ze względu na specjalne branżowe wzgl. lokalne warunki wymagają dodatkowego omówienia.

Instrukcja znacznie obszerniej aniżeli w latach ubiegłych wyjaśnia sposób wypełnienia poszczególnych wzorów.

Zadanie to było niełatwe, jeśli zważyć zróżnicowanie struktury wewnętrznej jednostek handlu i usług, które w r. 1950 objęte będą systemem finansowym, w myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1949 r. oraz ze względu na daleko idące zmiany wprowadzone w nowym, jednolitym planie kont dla przedsiębiorstw handlowych (patrz Biul. Fin. PKPG Nr 4 — sierpień 1949), który obowiązywać będzie od dnia 1. I. 1950 r.

Instrukcja reguluje również zagadnienie jednostek, które w ramach przedsiębiorstw handlowych wykonują działalność produkcyjną.

Przy opracowaniu planów, przedsiębiorstwa winny oprzeć się przede wszystkim na zdobytych doświadczeniach poprzednich okresów, na sprawozdaniach z wykonania planu finansowego za lata ubiegłe — uwzględniając przy tym zmiany w strukturze i w rozmiarach przedsiębiorstwa oraz zmienione obiektywne warunki działalności — przewidywane na rok 1950.

Należy zwrócić baczną uwagę na prawidłowe powiązanie wzajemne poszczególnych wzorów jak również całości planu finansowego z planami rzeczowymi (planem obrotu towarowego i usługowego, z planem zatrudnienia, z planem inwestycyjnym itd.).

Należy planować realnie, zerwać ze szkodliwym zwyczajem planowania „na zapas", który zmusza jednostki nadrzędne do daleko idących korektur planów odcinkowych, powodując tym samym zakłócenia normalnego biegu prac. (FN-5)

SPROSTOWANIE

do części III — Instrukcji w sprawie opracowania planu przemysłowo-finansowego na rok 1950.

Strona 88 szpalta 1 wiersz 20 zamiast „nie uniezależnia się" winno być **„nie uzależnia się".**

Strona 89 szpalta 1 wiersz 11 od dołu po słowach „c) administrację stołówek" **dodać „d) ogródki działkowe".**

Strona 91 szpalta 2 wiersz 5 od dołu zamiast: „(z wyjątkiem poz. 11)" winno być **„(z wyjątkiem pozycji 19)".**

Strona 97 szpalta 2 wiersz 9 zamiast „rubr. 6× rubr. 3" winno być **„rubr. 5 × rubr. 4".**

Opiniowanie przez banki planów finansowych na rok 1950.

Uchwała Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1947 r. w sprawie zasad systemu finansowego **nałożyła na banki m. in. obowiązek opiniowania planów finansowo-gospodarczych przedsiębiorstw.**

Jak wiadomo, decyzja powyższa **nakłada z kolei na przedsiębiorstwa obowiązek** składania właściwym dla nich bankom planów, co winno mieć miejsce równocześnie z ich składaniem organom nadrzędnym.

Opiniowaniu przez banki podlegają plany finansowe na wszystkich szczeblach ich opracowania (np. przedsiębiorstwo, jednostka nadrzędna, Centralny Zarząd). Współpraca z bankami w powyższym zakresie winna podlegać stałemu pogłębianiu.

W r. 1949 zasada powyższa winna być zrealizowana w stosunku do opracowania planu na rok 1950.

Koszty urządzeń bezpieczeństwa pracy.

Nawiązując do Zbioru Wiążących Instrukcji z zakresu warunków płacy i pracy w przedsiębiorstwach i zakładach pracy podległych Ministerstwu Przemysłu i Handlu Nr 106 z dnia 5 kwietnia 1949 r. w sprawie wydatków na wykonanie urządzeń zapewniających bezpieczeństwo pracy i ochronę zdrowia oraz w związku z napływającymi od przemysłu zapytaniami odnośnie interpretacji powyższego zarządzenia, Departament Finansowy Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wyjaśnia, co następuje:

1. o sposobie pokrycia wydatku wynikającego z wykonania nakazu Inspektora Pracy — ze środków obrotowych, czy też ze środków inwestycyjnych decyduje charakter wydatku,
2. wydatki ze środków obrotowych mogą być pokrywane w granicach planu przemysłowo-finansowego, natomiast w wyjątkowych wypadkach zaistnienia konieczności natychmiastowego pokrycia wydatku nieprzewidzianego w planie, można pokryć go z osiągniętych oszczędności,
3. nakłady inwestycyjne mogą być pokrywane jedynie ze środków inwestycyjnych po uprzednim zatwierdzeniu ich w planie inwestycyjnym. (FN-2)

Budżety Akcji Socjalnej na rok 1950.

Ministerstwa przemysłowe zobowiązane zostały do złożenia w Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Departament Urządzeń Kulturalnych i Socjalnych) w miesiącu sierpniu wniosków w sprawie akcji socjalnej, dla ustalenia danych normatywnych do opracowania budżetu tej akcji.

Wyjaśnia się, że przy opracowywaniu planu finansowego — a przed zatwierdzeniem norm do budżetu akcji socjalnej, należy przyjąć normy ustalone dla niej na rok 1949, włączając do budżetu tej akcji wydatki, związane z prowadzeniem świetlic dla pracowników, pokrywane w roku 1949 ze środków obrotowych.

Aparat oszczędnościowy.

Na podstawie Uchwały Rady Ministrów z dnia 19. II. 1949 r. o wprowadzeniu planowego systemu oszczędnościowego w gospodarce narodowej i zadaniach oszczędnościowych na rok 1949 (część II w/w Uchwały), Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego zarządzeniem z dnia 26 sierpnia 1949 r. zlecił:

a) utrzymanie w mocy polecenia zawartego w piśmie okólnym b. Ministerstwa Przemysłu z dnia 24. VI. 1946 r. Nr II/0/9987/46 o powołaniu we wszystkich Centralnych Zarządach, Zjednoczeniach i zakładach pracy — komisarzy oszczędnościowych;
b) powierzenie Dyrektorom Departamentów Finansowych w Ministerstwach Gospodarczych czynności przewidzianych zarządzeniem b. Min. Przemysłu z dnia 9. XI. 1946 r. Nr Dz. F/19676 dla Generalnego Komisarza Oszczędnościowego i
c) powierzył Dyrektorowi Departamentu Cen, Kosztów i Rozliczeń Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego koordynację prac Departamentów Finansowych Ministerstw Gospodarczych w zakresie realizowania systemu oszczędnościowego w odniesieniu do przedsiębiorstw instytucji podległych bezpośrednio Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

Właściwe określenie części amortyzacji przeznaczonej na sfinansowanie kapitalnych remontów.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1949 r. w sprawie finansowania kapitalnych remontów przedsiębiorstw objętych systemem finansowym (patrz Biuletyn Finansowy Ministerstwa Przemysłu i Handlu Nr 5/11, str. 154) przeznacza na wydatki związane z kapitalnymi remontami, część amortyzacji majątku trwałego przedsiębiorstw.

Punkt 2 powołanej uchwały określa procentowe wskaźniki tej części amortyzacji, wymieniając taksatywnie **zróżniczkowane** wskaźniki dla przedsiębiorstw przynależnych do poszczególnych branż przemysłowych i **jednolicie** — 20% — dla przedsiębiorstw „innych".

Na zapytanie, jakich przedsiębiorstw dotyczy określenie „inne", wyjaśnia się, że obejmuje ono wszelkie przedsiębiorstwa, nie podpadające pod wymienione szczegółowo w Uchwale grupy (np. przedsiębiorstwa handlowe, usługowe, samorządowe, spółdzielcze, komunikacyjne itd.). O zaliczeniu przedsiębiorstwa do właściwej grupy, i na tej podstawie ustalenia odpowiedniego wskaźnika części amortyzacji przeznaczonej na kapitalne remonty, decyduje jednak charakter rzeczowy działalności tego przedsiębiorstwa. I tak np. cegielnia samorządowa, jako przedsiębiorstwo dające się zaliczyć do grupy przedsiębiorstw przemysłu mineralnego może przewidzieć na swe ka-

pitalne remonty część amortyzacji według wskaźnika właściwego dla tego przemysłu tj. 50%. (FN-7)

Zezwolenia na nabywanie nieruchomości.

W myśl art. 5 dekretu z dnia 26 kwietnia 1949 r. o nabywaniu i przekazywaniu nieruchomości niezbędnych dla realizacji narodowych planów gospodarczych (Dz. U. R. P. Nr 27/49, poz. 197) odnośne zezwolenia udziela Przewodniczący Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

Wyjaśnia się, że załatwianie spraw dotyczących zezwoleń w trybie art. 5 wymienionego wyżej dekretu należy do kompetencji Departamentu Inwestycji Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego (Pismo Okólne Nr 13 — Departamentu Organizacyjno-Administracyjnego z dnia 27. VII. 1949 r. znak OR1E-00-56).

Zużycie środków przeznaczonych na kapitalne remonty w r. 1948 w przemyśle miejscowym.

Uchwała Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 14 listopada 1947 r. przeznaczyła 50% kwot odpisów amortyzacyjnych zakładów przemysłu miejscowego za rok 1948 — na kapitalne remonty.

Wymieniona uchwała zwolniła zainteresowane przedsiębiorstwa z obowiązku akumulacji powyższej części amortyzacji w banku finansującym inwestycje, ustalając, iż finansowanie kapitalnych remontów odbywać się będzie we własnym zakresie zakładów.

Pewna część omawianych środków nie została zużyta. Na zapytanie jakie jest ich dalsze przeznaczenie, a w szczególności czy mogą być z nich nadal finansowane kapitalne remonty zakładów, dla których były przeznaczone, Departament Finansowy Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego wyjaśnił pismem do Narodowego Banku Polskiego z dnia 31 sierpnia znak FN. 7/c-9/4/49, że **omawiane pozostałości mogą być zużyte na kapitalne remonty zainteresowanych zakładów w ciągu roku 1949.**

Powyższe stanowisko opiera się na przesłance wynikającej z pkt. 7 uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 12. IV. 1949 r. w sprawie finansowania kapitalnych remontów przedsiębiorstw objętych systemem finansowym. (FN-7)

Koszty przygotowania przyszłej produkcji zakładów budowanych i odbudowanych.

Wobec podnoszonych wątpliwości, **zarządzeniem z dnia 29 sierpnia 1949 r. znak C. E. 8/53-10/0/49** Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego (Departament Cen, Kosztów i Rozliczeń) wyjaśniła, że przygotowanie przyszłej produkcji zakładów będących w budowie lub w odbudowie należy finansować w ramach postanowień **Instrukcji F. 42 b. Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 16 marca 1949 r. w sprawie kosztów uruchomienia nowej produkcji** („Biuletyn Finansowy" b. Ministerstwa Przemysłu i Handlu Nr 4/49). (CE-8)

Inkaso faktur za dostawy inwestycyjno-importowe.

W myśl postanowienia punktu 7 zarządzenia Ministra Skarbu w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego z dnia 2 lipca 1949 r. w sprawie wykonania Planu Inwestycyjnego na rok 1949 w zakresie importu inwestycyjnego, faktury dotyczące importu inwestycyjnego należy wystawiać na inwestorów bezpośrednich i kierować przez bank podawczy (importera) do inkasa bezpośrednio do oddziału banku finansującego inwestycje danego inwestora.

Opierając się na postanowieniach § 9 Instrukcji Ministra Skarbu z dnia 12 czerwca 1948 r. w sprawie rozliczeń za dostawy i usługi między przedsiębiorstwami państwowymi lub pod zarządem państwowym a jednostkami budżetu państwowego, niektóre oddziały banków finansujących odmawiają przyjmowania do inkasa faktur wystawianych na jednostki budżetowe, a opiewających na sumy niższe, niż przewidziane tymi postanowieniami i żądają przesyłania tych faktur danym jednostkom budżetowym do bezpośredniego inkasa.

Pismem z dnia 20 sierpnia 1949 r. L. dz. C. E. 8/49 — 126/0/49 (skierowanym do Centrali Banku Gospodarstwa Krajowego) Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego wyjaśniła, że przytoczone wyżej stanowisko niektórych oddziałów banków finansujących nie jest słuszne i że powinny one przyjmować do inkasa wszelkie faktury z tytułu dostaw inwestycyjno-importowych, a to zgodnie z powołanym na wstępie postanowieniem zarządzenia Ministra Skarbu, gdyż — w przypadku sprzeczności dwu przepisów prawnych — należy uważać za obowiązujący przepis późniejszy (lex posterior derogat priori).

Niezależnie od powyższego, należy zwrócić uwagę, że powołane zarządzenie Ministra Skarbu wprowadza automatyzm w pokrywaniu faktur z tytułu dostaw inwestycyjno-importowych z „rezerwy na import inwestycyjny" w Państw. Planie Inwest. na rok 1949 i że nie zachodzi obawa braku pokrycia dla takich faktur. (CE-8)

Tryb rozliczeń ze Społecznym Przedsiębiorstwem Budowlanym.

Zarządzeniem Ministra Budownictwa z dnia 4 lipca 1949 r. powołane zostało do życia „Społeczne Przedsiębiorstwo Budowlane" jako przedsiębiorstwo państwowe.

Przedsiębiorstwo to istniało poprzednio jako spółdzielnia z odpowiedzialnością udziałami i **tryb rozliczeń** między nim i przedsiębiorstwami państwowymi lub pod zarządem państwowym oraz jednostkami budżetu państwowego **uregulowany był pismem okólnym b. Ministerstwa Przemysłu i Handlu Nr. F. N. III/25 — 19/S/48 z dnia 13 listopada 1948 r.** w ten sposób, że zobowiązane ono było do wpłacania 50% należności przy zamówieniu, a drugich 50% na podstawie faktury w drodze inkasa bankowego.

Wobec przekształcenia spółdzielni tej w przedsiębiorstwo państwowe, **pismem okólnym Nr C. E. 8/51— 91/R/49 z dnia 4 sierpnia 1949 r.** Państwowa Komisja Planowania Gospodarczego zarządziła, że **rozliczenia**

Społecznego Przedsiębiorstwa Budowlanego z przedsiębiorstwami państwowymi lub pod zarządem państwowym oraz z jednostkami budżetu państwowego **należy przeprowadzać w trybie uregulowanym postanowieniami uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 20 maja 1947 r. o rozliczeniach za dostawy i usługi.**

Zarządzeniu powyższemu nadano **moc obowiązującą od dnia 23 lipca 1949 r.** i z tym samym dniem uchylono moc obowiązującą wyżej powołanego zarządzenia b. Ministerstwa Przemysłu i Handlu w tej samej sprawie. (CE-8)

Sposób rozliczenia wewnętrznego i obsługa kredytów zagranicznych.

Instrukcją Ministra Skarbu z dnia 7 lipca 1949 r. L. D. II. 10843/3a/49 (patrz str. 137 niniejszego wydania Biuletynu Finansowego) wydaną w porozumieniu z Przewodniczącym Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego **w wykonaniu uchwały Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów z dnia 6 maja 1948 r.** uregulowany został tryb rozliczeń wewnętrznych z tytułu wykorzystania i spłaty kapitału oraz kosztów kredytów zagranicznych.

Definicja kredytów zagranicznych, których Instrukcja dotyczy, ujęta jest w postanowieniach § 2, a postanowienia § 3 zawierają wyliczenie tych kredytów.

W myśl postanowienia § 3 lit. c), **w trybie ustalonym postanowieniami Instrukcji odbywa się rozliczenie kredytów uzyskanych przez banki, przedsiębiorstwa państwowe, państwowo-spółdzielcze i spółdzielczo-państwowe, przyczym —** w myśl postanowienia § 8 — **powinny one być zgłoszone przez kredytobiorców do Ministerstwa Skarbu w terminie 2 miesięcy od daty wejścia w życie Instrukcji,** w celu zarejestrowania. **Instrukcja ma moc obowiązującą od dnia 1 czerwca 1949 r. (§ 12),** a więc, literalnie biorąc, termin ten upłynął z dniem 31 lipca 1949 r. Z uwagi jednak na to, że Instrukcja nosi datę 7 lipca 1949 r., a rozesłana została w dniu 12 lipca 1949 r., należało by się liczyć z możliwością przedłużenia powyższego terminu przez Ministerstwo Skarbu przynajmniej w indywidualnych przypadkach.

Postanowienia § 5 i § 6 Instrukcji zawierają postanowienia szczegółowe o trybie rozliczenia wewnętrznego z tytułu kredytów zagranicznych zarówno towarowych, jak i finansowych.

Należy podkreślić, że Instrukcja powyższa usuwa definitywnie trudności, z jakimi spotykali się dotychczas — przy rozliczeniach wewnętrznych za kredytowe dostawy towarowe z zagranicy — importerzy oraz ostateczni odbiorcy, a to z jednej strony w związku z obowiązującymi przepisami o obrocie pieniężnym z zagranicą, z drugiej zaś strony z uwagi na obowiązujące postanowienia o rozliczeniach za dostawy towarów i usługi. (CE-8)

Komentarz do przepisów dekretu dewizowego o cudzoziemcach.

W Piśmie Okólnym Departamentu Finansowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 20 kwietnia 1948 r. znak FN-VI-A/8/547 podana została wykładnia Dekretu Prezydenta R. P. z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi — dotyczącej cudzoziemców. Poza tym w numerze 5 Biuletynu Finansowego Ministerstwa Przemysłu i Handlu z listopada 1948 r. podane zostało uzupełnienie tej wykładni.

Obecnie Komisja Dewizowa wydała okólnik Nr 4/I z dnia 31 marca 1949 r. w tejże sprawie, uchylający poprzednie wykładnie.

Okólnik ten, mający znaczenie zasadnicze w traktowaniu zarówno obywateli polskich, jak i obywateli państw obcych, brzmi, jak następuje:

„Wobec nasuwających się w praktyce wątpliwości przy wykładni przepisów ust. (3) i (4) art. 1 dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 26 kwietnia 1936 r. w sprawie obrotu pieniężnego z zagranicą oraz obrotu zagranicznymi i krajowymi środkami płatniczymi w brzmieniu obowiązującym, określających pojęcie cudzoziemca, Komisja Dewizowa wyjaśnia, co następuje:

1) W ruchu repatriacyjnym, tj. ruchu obywateli polskich, powracających niejednokrotnie po wieloletniej nieobecności, wywołanej działaniami wojennymi, należy odróżnić dwie grupy obywateli polskich, a mianowicie:

   a) obywateli, którzy powracają przy pośrednictwie Państwowego Urzędu Repatriacyjnego, oraz

   b) obywateli, przyjeżdżających do kraju indywidualnie.

Obywateli polskich, wymienionych wyżej w pkt a), należy uważać z chwilą przyjazdu do Polski za osoby, zamieszkałe w kraju i zaniechać stosowania do nich ograniczeń, odnoszących się do cudzoziemców w rozumieniu przepisów dewizowych. Osoby te bowiem przy wyjeździe do kraju oświadczyły w sposób wyraźny przed polskimi władzami repatriacyjnymi, swą wolę stałego osiedlenia się w kraju, wobec czego sam fakt powrotu ich na teren Polski należy uznać za realizację woli osiedlenia się na stałe.

Obywateli polskich natomiast, wymienionych wyżej w pkt b) należy traktować jako cudzoziemców w rozumieniu przepisów dewizowych. Obywatele tacy będą wyłączeni spod działania ograniczeń dewizowych dla cudzoziemców po upływie 6 (sześciu) miesięcy od chwili przekroczenia granicy.

2) Obywatel polski, posiadający dwa miejsca zamieszkania: w kraju i jednocześnie za granicą, uważany będzie zawsze za cudzoziemca, choćby na terenie Polski przejawił działalność zarobkową.

3) Obywatele państw obcych, przebywający w Polsce na zasadzie zezwolenia organów Milicji Obywatelskiej, winni być uważani za osoby zamieszkałe w kraju w rozumieniu art. 1 (ust. 4) Dekretu Prez. R. P. z dnia 26 kwietnia 1936 r., o ile mają w Polsce źródło utrzymania i zamieszkują w kraju przynajmniej przez okres 6 (sześciu) miesięcy od chwili przekroczenia granicy.

4) Funkcjonariusze polskich urzędów dyplomatycznych i konsularnych powinni być traktowani na równi z cudzoziemcami w rozumieniu przepisów dewizowych.

W przypadkach wątpliwych, nieobjętych powyższymi wyjaśnieniami należy zawsze zwracać się do Komisji Dewizowej". (CE-5)

Zaopatrywanie pracowników, delegowanych służbowo za granicę w zagraniczne środki płatnicze.

Pismem okólnym Nr 3 (L. dz. CE. 5/40-6/49) z dnia 14 lipca 1949 r. Departament Cen, Kosztów i Rozliczeń, powołując się na odnośne przepisy obowiązujące, przypomniał o:

1) konieczności zaopatrywania pracowników, delegowanych służbowo za granicę, w dostateczną ilość zagranicznych środków płatniczych według norm, ustalonych Zarządzeniem Ministra Skarbu z dnia 17 marca 1949 r.;

2) zakazie zaciągania przez osoby, delegowane służbowo za granicę — zobowiązań za granicą, zarówno w przedstawicielstwach Handlu Zagranicznego, jak również u osób i firm prywatnych;

3) konieczności kierowania się przy przydzielaniu zagranicznych środków płatniczych, zasadami oszczędności, ustalonymi odpowiednimi zarządzeniami. (CE-5)

Kursy dewiz i walut.

Ogłoszona przez Departament Zagraniczny Narodowego Banku Polskiego tabela kursów Nr. 24 z dnia 11 lipca 1949 r. ustala następujące zmiany w kursach dewiz i walut zagranicznych (porównaj Biul. Finans. Nr 2 — Czerwiec 1949 r.).

I. Anglia:
1. **dewizy**
   a) kupno — obecnie zł 1.608.— za 1 Ł ang. (dawn. zł 1.607.—)
   b) sprzedaż — obecnie zł 1.616,— za 1 £ ang. (dawn. zł 1.617,—)
2. **banknoty** — bez zmian.

II. Australia:
1. **dewizy** — bez zmian
2. **banknoty**
   a) kupno — obecnie zł 1.000,— za 1 £ austr. (dawn. zł 1.100,—).
   b) sprzedaż — obecnie zł 1050 — za 1 £ austr. (dawn. zł 1.150,—)

III. Austria:
1. **dewizy** — jak poprzednio, bez notowań
2. **banknoty**
   a) kupno — zł 1.700,— za 100 szyl. austr. (dawn. bez notowań),
   b) sprzedaż — zł 1.900,— za 100 szyl. austr. (dawn. zł 1.600.—).

IV. Belgia:
1. **dewizy**
   a) kupno — zł 910,39 za 100 fr. belg. (dawn. zł. 910.—)
   b) sprzedaż — zł 914,95 za 100 fr. belg. (dawn. zł 915,34)
2. **banknoty** — bez zmian.

V. Brazylia:
1. **dewizy** — jak poprzednio, bez notowań
2. **banknoty**
   a) kupno — zł 14.— za 1 Cruzeiro (dawn. zł 15.—)
   b) sprzedaż — zł 18.— za 1 Cruzeiro (dawn. zł 19.—)

VI. Czechosłowacja:
1. **dewizy** — bez zmian
2. **banknoty**
   a) kupno — zł 300.— za 100 Kor. cz. (dawn. zł 250.—)
   b) sprzedaż — zł 350.— za 100 Kor. cz. (dawn. zł 300.—)

VII. Dania:
1. **dewizy**
   a) kupno — zł 83,14 za 1 Kr. duń. (dawn. zł 83.—)
   b) sprzedaż — zł 83,56 za 1 Kr. duń. (dawn. zł 83,70)
2. **banknoty**
   a) kupno — zł 58.— za 1 Kr duń. (dawn. zł 60.—)
   b) sprzedaż — zł 63.— za 1 Kr. duń. (dawn. zł 65.—)

VIII. Finlandia:
1. **dewizy** — jak poprzednio, bez notowań
2. **banknoty**
   a) kupno — zł 100.— za 100 Mk. fiń. (dawn. — bez notowań)
   b) sprzedaż — zł 130.— za 100 Mk. fiń. (dawn. zł 75.—)

IX. Francja:
1. **dewizy** — bez zmian
2. **banknoty**
   a) kupno — zł 130.— za 100 fr. fr. (dawn. zł 125.—)
   b) sprzedaż — zł 135.— za 100 fr. fr. (dawn. zł 130.—)

X. Holandia:
1. **dewizy**
   a) kupno — zł 150,40 za 1 Hfl. (dawn. zł 150,33)
   b) sprzedaż — zł 151,16 za 1 Hfl. (dawn. zł 151,23)
2. **banknoty** — bez zmian.

XI. Izrael:
1. **dewizy**
   a) kupno zł 1.608,— za 1 £ izr. (dawn. zł 1.607.—)
   b) sprzedaż — zł 1.616,— za 1 £ izr. (dawn. zł 1.617.—)
2. **banknoty** — bez zmian.

XII. Norwegia:
1. **dewizy**
   a) kupno zł 80.40 za 1 Kr. norw. (dawn. zł 80.—)
   b) sprzedaż — zł 80,80 za 1 Kr. norw. (dawn. zł 81,20)
2. **banknoty** — bez zmian.

XIII. Szwajcaria:
1. **dewizy**
   a) kupno — zł 93.— za 1 Fr. szw. (dawn. zł 92,74)
   b) sprzedaż — zł 93,46 za 1 Fr. szw. (dawn. zł 93,30).
2. **banknoty** — bez zmian. (CE-5)

Akumulacja amortyzacji za rok 1949 przedsiębiorstw objętych systemem finansowym na dzień 31. VIII. 1949 r.

(w tysiącach złotych)

L.p.	PRZEDSIĘBIORSTWA	Roczna kwota zaplan. amort.	Zaplan. amortyzacja za 7 m-cy	Kwota zakumul. za 7 m-cy	% wykon. planu
	Podległe Min. Górn. i Energ.				
1	Przem. Energetyczny	10.594.298	6.180.006	5.864.035	95
2	„ Węglowy	16.018.100	9.343.894	9.241.187	99
3	„ Naftowy	1.368.520	798.301	820.286	103
4	Główny Instytut Paliw Naturaln.	13.838	8.071	8.312	103
5	Przem. Torfowy	13.752	8.022	—	—
6	„Bukoks" - Biuro Bud.Masz.Koks.	1.563	910	201	22
7	Centr. Zbytu Prod. Przem. Węgl.	218.963	127.729	196.695	154
	Razem . .	28.229.034	16.466.933	16 130 715	98
	Podległe Min. Przem. Ciężkiego				
8	Przem. Chemiczny	4.891.269	2.853.242	2.775.091	97
9	Główny Instytut Chemii Przem.	17.433	10.171	9 419	92
10	Przem. Hutniczy	8.182.376	4.773.055	3.829.012	80
11	„ Metalowy	5.483.032	3.198.433	3.000.560	94
12	Główny Instytut. Mechanizacji	36.581	21.336	—	—
13	Gł. Inst. Metalozn. i Odlewn.	20.775	12.117	5.388	44
14	Przem. Elektrotechniczny	1.015.821	592.564	459.898	78
15	Centrala Techniczna	2.908	1.694	1.454	85
16	Centr. Handl. Prz. Metalowego	30.025	17.514	18.192	104
17	„ „ „ Motoryzacyjn.	14.586	8.505	5.433	64
18	„ „ „ Elektrotechn	22.888	13.356	10.826	81
19	„ „ „ Chemicznego	47.247	27.566	36.241	131
20	Centrala Żelaza i Stali	37.100	21.644	17.426	80
	Razem . .	19.802.041	11.551.197	10.168.940	88
	Podległe Min. Przem. Lekkiego				
21	Przem. Mineralny	3.441.314	2.007.432	1.792.978	89
22	„ Włókienniczy	10 172.947	5.934.215	5.767.403	97
23	Główny Instytut Włókiennictwa	3.000	1.750	1.600	91
24	Przem. Odzieżowy	420.244	245.140	218.338	89
25	„ Skórzany	587.233	342.552	339.468	99
26	„ Papierniczy	2.005.713	1.170 001	1.214.148	103
27	„ Drzewny	297.614	173.628	164.751	95
28	„ Graficzny	394.765	230.279	177.608	77
29	Centrala Odpadków	19 601	11.431	11.629	101
30	Przem. Miejscowy	410 508	239.463	220.847	92
31	Polska Wiklina	2.197	1.281	—	—
	Razem . .	17.755.166	10.357.172	9.908.770	96
	Podl. Min. Przem. Roln. i Spoż.				
32	Przem. Cukrowy	3.724.489	1.884.153	1.556.984	83
33	„ Spożywczy	606.302	353.675	309.687	87
34	„ Tłuszczowy	445.564	259.910	227.264	87
35	„ Konserwowy	245.651	143.297	102.709	72
36	„ Fermentacyjny	781.345	455.784	420.747	92
	Razem .	5.803.351	3.096.819	2.617.391	84

L.p.	PRZEDSIĘBIORSTWA	Roczna kwota zaplan. amort.	Zaplan. amortyzacja za 7 m-cy	Kwota zakumul. za 7 m-cy	% wykon. planu
	Podległe Min. Handlu Wewn.				
37	Centr.Handl.Przem Farmac.-Sanit.	20.363	11.879	7.274	61
38	„ „ „ Papierniczego	18.120	10.570	10.403	98
39	„ „ „ Drzewnego	24,379	14.224	13.417	94
40	„ „ „ Skórzanego	34.950	20.384	18.209	89
41	„ „ „ Odzieżowego	9.857	5.754	1.913	33
42	„ „ „ Cukrown.	9.699	5.656	4.684	83
43	„ „ Mater. Budowlanych	27 480	16.030	4.439	27
44	„ „ Ceramiki	9.410	5.488	5.586	102
45	Powszechne Domy Towarowe	123.240	71.890	73.361	102
46	Państw. Centrala Handlowa	58.877	34.342	30.544	89
47	Centrala Produktów Naftowych	538.706	314.244	269.353	85
48	Polskie Zakłady Zbożowe	1.089.824	635.733	385.142	60
49	Centrala Tekstylna	110.196	64.281	62.020	96
50	„ Rybna	96 060	56.035	—	—
51	„ Mięsna	149.872	87.423	6,928	8
52	„Bacutil" — T-wo Przem.-Handl.	22.398	13.062	2.125	16
53	„Hartwig" — Przedsięb.Transport.	262.791	153.293	139.585	91
54	„Spedytor" „ „	32.124	18.739	16.971	90
55	Polskie T-wo Maszyn Biurow.	2.059	1.204	1.201	99
	Razem . .	2.640.405	1.540.231	1.053.155	68
	Podległe Min. Handlu Zagran.				
56	„Polimex"-PolskieT-woEks.-Imp.	2.972	1.736	1.248	72
57	„Varimex"- „ „ Handlu Zagr.	1.608	938	1.667	1.67
58	„Metaleksport" —	2.300	1.344	1.342	99
59	„Elektrim" - Polskie T-wo Handlu Zagranicznego	4.872	2.842	2.463	87
60	„Ciech" — Centr. Eks.- Imp.Chem. i Ap. Chem.	5.500	3.206	3.208	100
61	„Dal" — T-wo Handlu Międzynar.	2.000	1.169	—	—
62	„Dal – Społem"	1.215	707	709	100
63	„Tekstilimport"	1.995	1.162	—	—
64	„Minex"	3.000	1.750	175	10
65	Przeds. Usługowe	7.020	4.095	1.390	34
	Razem . .	32.482	18.949	12.202	64
	Podległe Min. Budownictwa				
66	Cent. Zarząd Budown. Przemysł.	69.217	40.376	31.650	78
	Razem . .	69.217	40.376	31.650	78
	Przedsięb. podległe P.K.P.G.				
67	Centr. Biuro Obrotu Maszynami	1.800	1.050	519	50
68	Biuro Organizacji Rachunkowości	1.700	994	336	33
	Razem . .	3.500	2.044	855	41
	Ogółem .	74.335.191	43.073.721	39.923.679	93

Organizacja ujęcia kosztów robocizny

bezpośredniej i pośredniej w ramach rachuby zarobkowej i rachuby kalkulacyjnej.

(Ciąg dalszy))*

CHARAKTERYSTYKA DOKUMENTÓW OBIEGOWYCH

1. Zlecenie fabrykacyjne.

Zlecenie fabrykacyjne jest to dokument wewnętrzny, na podstawie, którego następuje uruchomienie produkcji przeznaczonej na sprzedaż, na skład lub dla celów własnych inwestycji. Zlecenie fabrykacyjne jest dokumentem wyjściowym dla przeprowadzenia kalkulacji wynikowej i dla prawidłowego ujęcia kosztów. Służy ono jako podstawa do:

a — wystawiania kart obiegowych (przewodników),
b — „ „ roboczych,
c — „ „ montażowych,
d — „ „ asygnat (kwitów) rozchodowych na materiały do wytwarzania,
e — „ terminarzy produkcyjnych

i ewentualnie innych dokumentów związanych z produkcją, o ile są przewidziane w organizacji danego zakładu.

Podstawą do wystawienia zlecenia fabrykacyjnego jest plan produkcyjny lub zamówienie zewnętrzne.

Ważnym zagadnieniem w każdym zakładzie jest celowa numeracja zleceń, gdyż numer zlecenia winien powtarzać się na wszystkich dalszych dokumentach i dowodach związanych z jego wykonaniem. O ile zakład stosuje różnokolorowe dowody, to kolor zlecenia jest decydującym dla wszelkich dokumentów pochodnych danego zlecenia i dokumenty te winny być sporządzone na formularzach tego samego koloru co zlecenie fabrykacyjne.

Numeracja zleceń może być zastosowana wg rozmaitych systemów i może ujmować nie tylko rodzaje zleceń, lecz może być równocześnie połączona z numeracją wyrobów.

W praktyce spotyka się najczęściej następujący rodzajowy podział zleceń:

1 grupa: **Zlecenia klientowskie:**

a — zlecenia odbiorców z części nowych,
b — „ „ „ części znajdujących się na składzie,
c — „ „ na części dodatkowe,
d — „ „ „ specjalne wykończenie,
e — „ „ „ roboty odpłatne,
f — „ „ „ „ „ poza zakładem.

2 grupa: **Zlecenia składowe:**

g — zlecenia na zapas wyrobów pojedyńczych gotowych (kompletów),
h — „ „ „ części składowych (półwyrobów, detali),
i — „ „ „ wyrobów seryjnych i znormalizowanych,
j — „ „ poprawki wadliwej produkcji, przeróbkę części kupnych itd.

3 grupa: **Zlecenia inwestycyjne:**

k — zlecenia na inwestycje wykonywane we własnym zakresie

z podziałem na: poszczególne budynki,
„ maszyny,
„ narzędzia,
„ modele,
„ ruchomości

stosownie do kont Klasy 0 i ewidencji majątku trwałego,

l — zlecenia na specjalne narzędzia i modele,
m — „ „ remonty kapitalne.

4 grupa: **Zlecenia różne:**

n — zlecenia dla produkcji ubocznej.

Zlecenie fabrykacyjne zawiera zazwyczaj następujące dane:

a — numer zlecenia,
b — nazwę przedmiotu czy wyrobu do wykonania,
c — ilość,
d — numer zamówienia względnie korespondujące dane z planu produkcyjnego,
e — nazwę wydziału wystawiającego zlecenie,
f — termin wykonania,
g — nazwę wydziału wytwórczego,
h — nazwę magazynu odbierającego,
i — rubryki na wpisanie numeru karty obiegowej względnie planu operacyjnego,
j — rubryki na podpisy i aprobatę.

Przykład dziesiętnej numeracji zleceń fabrykacyjnych i poleceń usługowych.

0 — Studia, próby, doświadczenia.
1 — Produkcja prototypów, modeli, wzorów.
2 — Produkcja narzędzi i pomocy warsztatowych.
3 — Produkcja główna.
4 — Produkcja detali.
5 — Produkcja uboczna.
6 — Poprawki wadliwej produkcji i roboty dodatkowe np.:

Roboty dodatkowe na skutek gwarancji,
„ „ „ „ wad materiału,
„ „ „ „ „ wykonania,
„ „ „ żądanie odbiorcy,
„ „ z winy odbiorcy,
„ „ na skutek zmian w konstrukcji i wyniku prób spowodowane winą Wydziału,

7 — Inwestycje prowadzone sposobem gospodarczym,
8 — Remonty kapitalne,
9 — Remonty i konserwacje bieżące.

*) Patrz Biul. Fin. Nr 3 (lipiec — 1949 r.)

Każda grupa może być następnie podzielona na 10 podgrup, a w każdej podgrupie można zarezerwować dalsze 2 lub 3 cyfrowe oznaczenie dla poszczególnych, pojedyńczych zleceń i poleceń.

O ile przedsiębiorstwo posiada kilka zakładów, można dla tych zakładów przyjąć oznaczenie dużymi literami alfabetu, które umieści się przed cyfrą oznaczającą grupę i w ten sposób otrzymamy automatyczną jednolitą numerację zleceń dla wszystkich zakładów przedsiębiorstwa. Narzędzia i pomoce przeznaczone tylko dla danego zlecenia, można oznaczać numerem właściwego zlecenia z dodatkiem litery „N" „narzędzia" lub „P" „pomoce". Serie można oznaczać samodzielnymi numerami lub numerami łamanymi, oznaczającymi serię tego samego zlecenia.

2. Zlecenia wewnętrzno-usługowe czyli tzw. polecenia.

Zlecenia wewnętrzno-usługowe dotyczą konserwacji, napraw i wszelkich robót, które stanowią część składową ogólnych kosztów wytwarzania, administracji i sprzedaży i dotyczą określonych robót na potrzeby wewnętrzne fabryki.

W związku z tym, zlecenia te powinny również posiadać odrębną numerację stosownie do rodzaju wykonywanych robót i usług, przy czym numer może uwzględniać zarówno rodzaj wykonywanych robót jak i miejsce dla którego roboty są przeznaczone. Ten sposób numeracji jest stosowany zwłaszcza dla zleceń konserwacyjnych i naprawczych. Formularz zlecenia usługowego zawiera mniej więcej te same dane, co formularz zlecenia fabrykacyjnego z odpowiednimi drobnymi zmianami. Podstawą do wystawiania zleceń usługowych są zapotrzebowania i zgłoszenia wydziałów zakładu.

Rodzaje zleceń na naprawy i konserwacje dzieli się przeważnie, mniej lub więcej szczegółowo, wg kont majątku trwałego w klasie 0 i wg wydziałów zapotrzebujących.

Poleceniem może też być objęta produkcja narzędzi i pomocy warsztatowych na własne potrzeby. Dla robót o większym charakterze, Biuro Konstrukcyjne względnie Fabrykacyjne opracowuje karty operacji, rysunki i instrukcje, podobnie jak dla zleceń fabrykacyjnych.

3. Przewodnik.

Przewodnik (inaczej karta przewodnia, karta obiegowa, karta towarzysząca) podaje gdzie, jak, przez kogo i w jakim czasie ma być wykonany produkt oznaczony w zleceniu fabrykacyjnym. Przewodnik jest dokumentem, który wskazuje przebieg procesu fabrykacyjnego wg poszczególnych operacji i towarzyszy produktowi od rozpoczęcia pracy aż do zakończenia. Na przewodniku Kontrola Techniczna odnotowuje prawidłowość zakończonych operacji i ewent. braki. Ukończone wyroby razem z przewodnikiem przechodzą do magazynu wyrobów gotowych, gdzie na podstawie karty przewodniej wypisuje się asygnatę przychodową na wyroby gotowe, dostarczone przez dział produkcji i sprawdzone przez Kontrolę Techniczną.

Zakończony przewodnik wraca do Biura Fabrykacji lub do Kalkulacji. Niekiedy przewodniki mają odcinki kontroli, a wówczas sam przewodnik zostaje w Wydziale Kalkulacji, a odcinek idzie do Biura Fabrykacji. Przewodnik zawiera zazwyczaj następujące dane:

a — nazwę i umer,
b — datą wystawienia,
c — „ rozpoczęcia produkcji,
d — „ ukończenia produkcji,
e — numer zlecenia fabrykacyjnego,
f — datę otrzymania przez poszczególny wydział,
g — „ przekazania następnemu wydziałowi,
h — przedmiot produkcji z podaniem ilości,
i — wykaz potrzebnych materiałów i części składowych,
j — numery wystawionych asygnat magazynowych,
k — opis poszczególnych operacji,
l — oznaczenie obrabiarek, maszyn, narzędzi, modeli itp. na których praca ma być wykonana i potrzebnych do produkcji,
m — oznaczenie czasów przy poszczególnych operacjach i kategorii robotników,
n — rubryki na odnotowanie przyjęcia poszczególnych operacji przez Kontrolę Techniczną.

Niektóre dane zawarte już szczegółowo w kartach roboczych mogą ewentl. być opuszczone na przewodniku lub odwrotnie, niektóre dane zawarte w przewodniku mogą być opuszczone na karcie roboczej, w zależności od organizacji i instrukcji wewnętrznej o obiegu i wystawianiu dokumentów produkcyjno-warsztatowych.

Przewodnik jest podstawą do prowadzenia kartoteki robót w toku. W niektórych zakładach Kontrola Techniczna po przyjęciu każdej wykonanej roboty, wypisuje dla wykonanych robót specjalne wywieszki obiegowe, które zawierają conajmniej następujące dane:

nazwę przedmiotu, ostatnią zakończoną operację, operację następną do wykonania, wydział mający wykonać tę następną operację, numer zlecenia, ilość, numer przewodnika, numer karty robót w toku.

Wywieszki te umieszczane są na koszach, skrzynkach itp. urządzeniach, służących do przechowania robót w toku i razem z robotą przechodzą z oddziału do oddziału, aż do zakończenia procesu fabrykacyjnego. Przewodnik i karta robocza są najważniejszymi dokumentami warsztatowymi. Przewodnik może być też zastosowany jako kartoteka robót w toku.

4. Karta montażowa.

W zakładach, których produkcja jest tego rodzaju, że poszczególne wydziały produkcyjne wytwarzają tylko pojedyńcze części składowe (detale), a specjalny dział montażowy zajmuje się składaniem tych części w gotowy produkt, stosowane są dla działu montażowego tzw. karty montażowe, które w rzeczywistości są niczym innym jak pewnego rodzaju przewodnikiem dla działu montażowego lub — w zależności od organizacji — uzupełnieniem właściwego przewodnika.

Karta montażowa zawiera przede wszystkim szczegółowy wykaz wszystkich potrzebnych części składowych zarówno własnej jak i obcej produkcji. Dalej karta montażowa zawiera dane techniczne, które mogą być potrzebne przy montażu, dane co do materiału dodatkowego i zastępczego, numer zlecenia fabrykacyjnego, termin wykonania, numer przewodnika, numer rysunku gotowego wyrobu i numery rysunków poszczególnych części składowych oraz przebieg operacji montażowych, o ile to jest potrzebne.

5. Karta robocza
(karta pracy, karta akordowa).

W zakładach o różnorodnej produkcji masowej lub o produkcji jednostkowej indywidualnej, sporządzających kalkulację metodą narzutową, karta robocza okazała się najbardziej praktycznym i celowym sposobem ujęcia robocizny bezpośredniej i z tego powodu nastąpiło jej ogólne rozpowszechnienie i zastosowanie w tego rodzaju zakładach.

Karty robocze wystawiane tylko dla jednego robotnika nazywa się kartami roboczymi akordu indywidualnego, a karty robocze obejmujące wykonanie jednej operacji przez kilku robotników, nazywane są kartami roboczymi akordu zbiorowego lub zespołowego lub krótko — kartami akordu zbiorowego. Karty robocze mogą być dzienne lub okresowe. Najczęściej stosowane są u nas karty okresowe akordu zbiorowego, albowiem stosowanie dziennych kart roboczych indywidualnych wymaga bardzo wysoko postawionej organizacji Biura Fabrykacji i połączone jest zazwyczaj ze stosowaniem maszyn, o ile zastosowanie dziennych kart ma mieć miejsce w większym zakładzie przemysłowym. Przy posługiwaniu się kartami akordu zbiorowego zachodzi potrzeba wypisywania ich w tylu egzemplarzach, ilu ma być zatrudnionych robotników przy wykonywaniu danej operacji, gdyż kopię karty roboczej powinien posiadać każdy robotnik. Karta robocza jest dla robotnika jak gdyby umową o dzieło i kontrolą osobistą zaliczonej mu w liście płacy robocizny.

W związku z tym należy jednak podkreślić, że ze względów kontrolnych robotnik powinien zasadniczo otrzymywać na raz tylko jedną kartę roboczą.

O ile robotnik musiał pewną pracę przerwać, aby rozpocząć inną pracę, kartę roboczą na przerwaną pracę winien robotnik zwrócić do Rozdzielni warsztatowej względnie Rozdzielnia powinna na karcie wpisać dotychczas przepracowane godziny i zaznaczyć przerwę w pracy. Wydawanie robotnikowi po kilka kart roboczych winno być ograniczone tylko do operacji bardzo krótkich, których nie można scalić np. przy spawaniu. Na marginesie tego rodzaju krótkich operacji zaznacza się, że czas wyrobiony dzieli się zazwyczaj proporcjonalnie na poszczególne karty wg czasu wyznaczonego.

Robotnicy powinni być stale pouczani o tym, jak mają dla swojej kontroli odnotowywać na przeznaczonej dla nich kopii karty roboczej, przepracowane godziny lub akordy, gdyż będzie to ułatwiać ewent. późniejsze reklamacje robotników odnośnie zaliczonej robocizny.

Niektóre zakłady — celem uniknięcia wypisywania kilku egzemplarzy kart roboczych, co jest połączone z pewnymi trudnościami i nie zawsze da się przeprowadzić, stosując w takich razach książeczki pracy dla każdego robotnika, do których Rozdzielnia warsztatowa wpisuje potrzebne dane z karty akordu zbiorowego, a sama karta służy tylko jako dokument dla Rozdzielni warsztatowej. Możliwe jest też takie rozwiązanie, że Biuro Fabrykacyjne wypisuje tylko oryginał karty akordu zbiorowego dla Rozdzielni, a Rozdzielnia wypisuje dodatkowe karty indywidualne dla robotników w miarę potrzeby wg danych zawartych w karcie — oryginale.

Sposób wystawiania, obliczania i kontroli kart roboczych zależy od systemu pracy i organizacji w poszczególnych zakładach. Wpisywanie czasu na karty robocze może być dzienne lub okresowe tj. dopiero po zakończeniu zlecenia. Karty robocze zaopatrzone być mogą w odcinki kontrolne przeznaczone dla Biura Fabrykacji. Przy stosowaniu różnokolorowych druków w zakładzie, karta robocza powinna mieć ten sam kolor co zlecenie fabrykacyjne i dotyczące pozostałe dokumenty produkcyjne, a zwłaszcza przewodniki i asygnaty magazynowe.

Formularz karty roboczej zawiera w praktyce następujące dane:

a) numer karty roboczej, b) datę i numer zlecenia fabrykacyjnego oraz ilość zleconych jednostek produkcyjnych, c) numer przewodnika, d) numer konta w klasie 4, e) numer konta w klasie 8 i w razie potrzeby w klasie 7, f) numer oddziału wykonywującego i numer oddziału, do którego należy robotę odesłać po wykonaniu, g) określenie przedmiotu produkcji z wszystkimi bliższymi danymi, h) numer rysunku, i) termin wykonania, j) rubryki na nazwisko względnie nazwiska robotników, k) rubryki na datę rozpoczęcia i zakończenia pracy, l) rodzaj operacji, m) numer maszyny roboczej lub obrabiarki, n) dane dotyczące potrzebnych narzędzi, modeli i materiałów względnie numer karty obróbki, która te dane zawiera, o) rubryki na czas wyznaczony i czas przepracowany, p) rubryki na obliczenie robocizny, r) rubryki na ilość efektywnie wykonanych jednostek dobrych, wadliwych i zepsutych, s) rubryki dla wpisów Kontroli Technicznej.

O ile warsztaty naprawcze i wydziały produkcji pomocniczej i ubocznej kalkulują samodzielnie, to najodpowiedniejszym sposobem uchwycenia robocizny jest również karta robocza.

Natomiast zakłady o produkcji jednolitej masowej lub jednolitej seryjnej, mogą w łatwiejszy sposób uchwycić robociznę, aniżeli za pomocą kart roboczych, które zawsze wymagają specjalnego aparatu biurowego. W takich zakładach mogą np. wystarczyć książeczki dniówkowe lub dzienne wykazy wydziałowe przepracowanych godzin z oznaczeniem miejsc pracy, rodzaju pracy i przedmiotu produkcji w oparciu o ewent. stosowane karty zegarowe.

Obliczanie zarobku na kartach roboczych uzależnione jest od organizacji warsztatowej i od organizacji rachuby zarobkowej. Obliczenie to może przeprowadzać każda Rozdzielnia warsztatowa lub nawet wydział produkcyjny a Biuro płac dokonuje kontroli obliczenia i sporządza listę płacy. Jednakowoż w praktyce obliczenie robocizny na kartach roboczych ze względów kontroli i prawidłowości rachunkowej, przeprowadza zazwyczaj tylko Biuro Płac. Obliczenia robocizny dokonuje się w praktyce po zakończeniu pracy, na jaką opiewa karta robocza. O ile praca przepisana kartą roboczą nie mogła być ukończona w jednym okresie obrachunkowym, lecz dokończoną została dopiero w następnym, wówczas obliczenie ostateczne może nastąpić tylko w tym okresie, w którym praca została zakończona, a w okresie poprzednim robotnik otrzymuje jedynie zaliczkę. Ujęcie całkowitej robocizny i przepracowanych godzin dla celów kalkulacji następuje w okresie dokończenia pracy. Karty robocze mogą być i są bardzo często stosowane również dla robocizny pośredniej, a zwłaszcza dla robocizny pośredniej, dotyczącej napraw i

konserwacji. Karty robocze stosuje się nawet w tych przypadkach, kiedy warsztaty nie są jednostkami samodzielnie kalkulującymi to znaczy, kiedy dla robót wykonanych przez warsztaty naprawcze nie sporządza się specjalnych kalkulacji wynikowych na każdą przeprowadzoną naprawę.

6. Karta kontroli czasu.

Karta kontroli czasu roboczego służy do bieżącego, codziennego notowania rzeczywistego czasu roboczego zużytego przez pracownika przy wykonywaniu pracy wg poszczególnych kart roboczych. Pisarz warsztatowy lub pracownik Rozdzielni warsztatowej danego miejsca lub danych miejsc pracy, wystawia na początku okresu obrachunkowego kartę kontroli czasu dla każdego robotnika i zapisuje na niej codziennie czas rzeczywisty (zegarowy), zużyty przez robotnika przy wykonywaniu pracy zleconej kartą roboczą. Godziny wpisuje się we właściwej rubryce przewidzianej dla każdego dnia miesiąca, a to osobno dla każdej poszczególnej pracy. O ile robotnik w ciągu dnia pracował na zlecenie ujęte kilku kartami roboczemi, czas na każde zlecenie musi być osobno odnotowany. Po zakończeniu okresu obrachunkowego Rozdzielnia sumuje godziny na poszczególnych kartach kontroli czasu i podliczone karty kontroli odsyła do Biura Płacy razem z kartami roboczymi i kartami zegarowymi.

Biuro Płacy porównuje otrzymane z Rozdzielni podliczone karty kontroli z prowadzonymi u siebie kartami obliczeniowymi. Ewentualne niezgodności uzgadnia się na podstawie kart roboczych i kart zegarowych. Po uzgodnieniu kart obliczeniowych z kartami kontroli, Biuro Płacy przystępuje do obliczenia robocizny na kartach obliczeniowych lub bezpośrednio w liście płacy, w zależności od organizacji. Sposób bieżącego ujmowania i obliczania robocizny bezpośredniej opisany jest dalej w rozdziale IV. Karty Kontroli czasu dołączane są w Biurze Płacy do kart obliczeniowych i stanowią razem z kartami roboczymi łączny dokument dowodowy dla wypłaconej robocizny, poszczególnego pracownika. Rolę kart kontroli mogą zastąpić dzienne lub okresowe wykazy względnie raporty przepracowanych godzin lub dniówek. Dalsza odmiana systemu prowadzenia kart kontroli może polegać na tym, że Rozdzielnia nie prowadzi kart kontroli, lecz — bezpośrednio — karty obliczeniowe, notując na nich tylko przepracowany czas, a nie przeprowadzając obliczenia robocizny. Z końcem okresu obrachunkowego Rozdzielnia podsumowane karty obliczeniowe przesyła razem z kartami roboczymi i zegarowymi do Biura Płacy, które dopiero wtedy przeprowadza obliczenie robocizny i sporządza listę płacy.

Karta kontroli czasu zawiera następujące dane:

a) Nazwisko i imię robotnika, b) zawód, względnie rodzaj wykonywanych czynności, c) numer marki kontrolnej, d) miejsce pracy, e) numer zlecenia fabrykacyjnego, f) numer przewodnika, g) numer karty roboczej, h) rubryki na dni (tygodnia, dekady lub miesiąca), i) rubryki na sumę godzin przepracowanych, j) rubryki na sumę godzin wyznaczonych.

7. Karta obliczeniowa.

Karta obliczeniowa nazywana też czasem zbiorczą kartą roboczą, jest dokumentem, który na podstawie kart kontroli czasu i kart roboczych ujmuje przepracowane i wyznaczone robotnikowi godziny oddzielnie na każde zlecenie fabrykacyjne wraz z wyliczeniem przypadającego zarobku. Karta obliczeniowa jest podstawą do sporządzenia listy płacy i w zależności od organizacji, jest również podstawą do sporządzenia miesięcznego rozdziału robocizny. Karty obliczeniowe mogą się nie tylko ograniczyć do wyliczenia zarobku brutto, lecz mogą również posiadać wszystkie potrzebne rubryki do wyliczenia zarobku netto, to jest do wykazania i ujęcia wszystkich potrąceń od zarobku brutto i w takim ujęciu mogłyby zastąpić nawet sporządzania listy płacy, oblicza się w praktyce na kartach obliczeniowych najczęściej tylko zarobek brutto, który wpisuje się następnie do właściwej listy płacy w której przeprowadza się dopiero dalsze obliczenia i potrącenia.

Karta obliczeniowa zawiera te same dane co karta Kontroli czasu z tym, że uzupełniają ją jeszcze rubryki na wyliczenie przypadającego na każde zlecenia fabrykacyjne zarobku.

W mniejszych zakładach, gdzie lista płacy zawiera również rubryki na notowanie dniówek, stosowanie kart obliczeniowych jest zbyteczne względnie mogą tu znaleźć zastosowanie wydziałowe karty obliczeniowe. Zamiast ujęcia robocizny na luźnych kartach obliczeniowych, spotyka się także w praktyce ujęcie na kartach w formie zeszytowej, gdzie następuje ono wydziałami wg rodzaju wykonywanych prac. Zeszyt taki jest równocześnie szczegółowym rozbiciem robocizny.

8. Zawiadomienie o brakach.

Zawiadomienie o brakach jest dokumentem, na podstawie którego kontrola techniczna stwierdza i ujmuje błędy produkcyjne zauważone przy odbiorze wyprodukowanych wyrobów. Zawiadomienie to służy następnie kalkulacji, jako podstawa do uchwycenia kosztów wadliwej i zepsutej produkcji. Zawiadomienie o brakach sporządza Kontrola Techniczna i na podstawie zawiadomienia o brakach Biuro Fabrykacyjne uruchamia dokumenty produkcyjne potrzebne do usunięcia braków i do przeprowadzenia poprawek wadliwej produkcji, a Księgowość Kosztów Własnych na podstawie zawiadomienia o brakach ujmuje koszty związane z wadliwą i zepsutą produkcją. Zawiadomienie o brakach zawiera zazwyczaj następujące dane: a) nazwę i numer fabryczny wyrobu, b) numer zlecenia fabrykacyjnego, c) numer przewodnika, d) numer rysunku, e) numer operacyjny, przy której powstały braki lub wady, f) określenie szczegółowe rodzaju braków, wad i błędów, g) przyczynę braków i wad i ewent. uwagi w razie powtarzania się tych samych przyczyn braków, h) nazwiska osób odpowiedzialnych za braki, i) wskazówki co do ewent. wykonania poprawek, j) wartość odpadu przy wyrobach zepsutych.

Ponadto zawiadomienie o brakach zawiera rubryki przeznaczone dla Biura Fabrykacyjnego na odnotowanie wydanych dokumentów produkcyjnych, związanych z przeprowadzeniem poprawek i usunięciem wad. Braki mogą powstać z rozmaitych przyczyn jak: wadliwe wykonanie, wadliwy materiał, wadliwa konstrukcja, uszkodzenie w czasie produkcji, uszkodzenie w czasie transportu wewnętrznego.

W zależności od stopnia wadliwości, Kontrola Techniczna wadliwy wyrób może zakwalifikować jako odpad lub wyrób nadający się jeszcze do poprawki. Drobne braki zazwyczaj robotnicy usuwają odrazu w ramach czasu wyznaczonego na właściwej karcie roboczej. Zawiadomienie o brakach jest równocześnie dla kierownictwa zakładu punktem wyjścia do walki z wadliwą produkcją, poprzez zwalczanie przyczyn powstawania braków.

Osoby podane w zawiadomieniu o brakach, jako odpowiedzialne za ich powstanie, powinny być pociągnięte do odpowiedzialności. Zawiadomienie o brakach jest podstawą do prowadzenia statystyki produkcji brakownej i wadliwej, która to statystyka może oddać nieocenione usługi przy zwalczaniu wadliwej produkcji, zwłaszcza w przypadkach powtarzania się tych samych przyczyn braków. Ujęcie kosztów brakownej produkcji jest najlepszym sposobem zwalczania marnotrawstwa i źródłem oszczędności. Koszty usunięcia braków przy produkcji seryjnej są zazwyczaj traktowane jako ogólne wydziałowe koszty wytwarzania.

III. Rozdzielnia warsztatowa.

Rozdzielnia warsztatowa, jak wskazuje sama nazwa, jest wydziałem funkcjonującym przy wydziałach wytwórczych zakładu i ma za cel planowy i celowy rozdział pracy na warsztatach wytwórczych na podstawie otrzymanych z Biura Fabrykacyjnego obiegowych dokumentów produkcyjno-warsztatowych i krótkoterminowego planu pracy. Do głównych zadań Rozdzielni należy:

a) Sporządzanie dziennych planów pracy na okres co najmniej tygodniowy,

b) Kontrola i rozliczanie robocizny bezpośredniej pod względem ilościowego ujęcia czasu roboczego na poszczególne zlecenia fabrykacyjne z równoczesnym rozliczeniem pieniężnym lub nie, a to w zależności od organizacji.

c) Pobieranie materiałów do wytwarzania z magazynu i przydzielanie tychże poszczególnym stanowiskom pracy.

d) Prowadzenie ewidencji robót w toku. W niektórych zakładach Rozdzielnie prowadzą też ewidencję wykorzystania maszyn.

Wydziały, z którymi Rozdzielnia zazwyczaj ściśle współpracuje są: Biuro Fabrykacyjne, Kontrola Techniczna, Rachuba magazynowa, Rachuba zarobkowa, Rachuba kalkulcyjna.

Rozdzielnia warsztatowa otrzymuje z Biura Fabrykacyjnego (Sekcja opracowania zleceń) obiegowe dokumenty produkcyjno-warsztatowe w przepisanej ilości, a to: a) przewodniki, b) karty robocze, c) karty montażowe, d) kwity (asygnaty) na materiały, e) rysunki i instrukcje warsztatowe względnie karty obróbki. Przewodniki wystawiane są zazwyczaj w tylu egzemplarzach, ile wydziałów bierze udział w procesie produkcyjnym tak, aby każdy wydział otrzymał 1 egzemplarz przewodnika. Możliwa jest też taka organizacja, że przewodnik wystawia się tylko w jednym egzemplarzu, który zgodnie z procesem produkcyjnym przechodzi razem z wyrobem z jednego wydziału do drugiego. Po jednym egzemplarzu przewodnika otrzymuje Kontrola Techniczna i Wydział Kosztów własnych (Rachuba Kalkulacyjna).

W zależności od organizacji ujęcia robocizny, Rozdzielnia otrzymuje albo tyle kart roboczych, ile jest przewidzianych operacji dla poszczególnych robotników lub tylko kartę akordu zbiorowego w 2 egzemplarzach. Na podstawie karty akordu zbiorowego Rozdzielnia odnotowuje roboty i czasy wyznaczone każdemu robotnikowi w jego książeczce pracy lub też oddaje jedynie drugi egzemplarz przodownikowi z ekipy akordu zbiorowego.

Dalsza możliwość rozwiązania tego zagadnienia polegałaby na tym, że Rozdzielnia na podstawie karty akordu zbiorowego wystawia w miarę potrzeby dodatkowe karty robocze dla każdego robotnika biorącego udział w akordzie zbiorowym, zamiast posługiwania się książeczkami pracy. Te dodatkowe karty służą tylko do użytku robotnika. Dowodem do obliczenia zarobku jest tylko karta akordu zbiorowego, wystawiona przez Biuro Fabrykacyjne. Karty montażowe wystawiane są również w tylu egzemplarzach, ile wydziałów montażowych bierze udział w procesie montażowym. Pobieranie części składowych do montażu z magazynów dokonuje zazwyczaj Wydział montażowy bezpośrednio, a nie Rozdzielnia.

Kwity rozchodowe na materiały wystawiane są zazwyczaj w 3 egzemplarzach dla każdego rodzaju materiału. Jeden egzemplarz zatrzymuje magazyn jako dowód dla swojej kartoteki ilościowej, drugi egzemplarz, z potwierdzeniem odbioru materiału, idzie do rachuby materiałowej, a trzeci pozostaje w Rozdzielni i służy do odnotowania wpływu materiału na karcie robót w toku.

Rysunki i instrukcje warsztatowe względnie karty obróbki wręczane są bądź majstrowi bądź poszczególnym pracownikom za pokwitowaniem.

Po zakończeniu poszczególnych operacji przez pracowników, rysunki i instrukcje zwracane są do Roz-

Biuletyn Finansowy PKPG.

zamawiać można w następujących miejscach:

Warszawa, ul. Foksal 15
„POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE"

•

Łódź, ul. 6-go Sierpnia 7 —
„POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE"
DELEGATURA

•

Katowice, ul. 3-go Maja 23 —
„POLSKIE WYDAWNICTWA GOSPODARCZE"
DELEGATURA

dzielni, a Rozdzielnia zwraca te dokumenty przez Biuro Fabrykacyjne do Biura Konstrukcyjnego. Otrzymane z Biura Fabrykacyjnego dokumenty Rozdzielnia segreguje wg przepisanych terminów wykonania, w oparciu o swój tygodniowy względnie miesięczny szczegółowy plan pracy, sporządzony w Biurze Fabrykacji przez Sekcje uruchomienia zleceń. Poza tym Rozdzielnia prowadzi ewidencję otrzymywanych dokumentów wraz z terminarzem uruchamiania i zakończenia robót.

Rozdzielnia wydaje roboty wymienione w przewodnikach w takim czasie, ażeby terminy wykonania podane w szczegółowym planie prac warsztatowych mogły być dotrzymane. Rozdzielnia pobiera z magazynu materiał na kwity rozchodowe i sprawdza wydany przez magazyn materiał co do rodzaju, wymiarów i ilości. Normalnie dla rachuby magazynowej obowiązująca jest tylko ilość potwierdzona przez Rozdzielnię. Za materiał pobrany z magazynu do produkcji odpowiedzialną jest Rozdzielnia.

Rozdzielnia wydaje normalnie nowe roboty majstrowi czy robotnikowi tylko po ukończeniu roboty poprzednio wydanej. Ukończenie roboty musi być potwierdzone przez Kontrolę Techniczną na karcie roboczej i na przewodniku.

W niektórych Rozdzielniach istnieje taka organizacja pracy, że majstrowie względnie brygadziści mają obowiązek zgłaszania na pewien czas naprzód ukończenia robót tak, aby Rozdzielnia miała czas na przygotowanie rozkładu nowych robót. Majstrowie lub brygadziści mają również obowiązek zgłaszania Rozdzielni dłuższych przerw w pracy. O ile roboty przerwane nie mogą być kontynuowane w najbliższym czasie, Rozdzielnia odbiera dokumenty od pracownika i wykonane roboty w toku zabezpiecza, a materiał pozostały zwraca do magazynu. Rozdzielnia ma obowiązek sprawdzenia czasów już przepracowanych przy przerwanych robotach i odnotowania na kartach roboczych. Przy wydawaniu nowych robót Rozdzielnia wręcza majstrowi względnie pracownikowi za pokwitowaniem: a) karty robocze, b) potrzebne rysunki, c) karty obróbki względnie instrukcje wykonawcze, d) asygnaty względnie marki na potrzebne narzędzia w książeczce narzędziowej robotnika.

Przodownik zostaje zazwyczaj w Rozdzielni do dyspozycji Kontroli Technicznej względnie u majstra i służy do odnotowania ukończenia operacji i odbioru wyrobów.

Po zakończeniu pierwszej operacji względnie już przy oddaniu materiału robotnikowi do obróbki, w niektórych zakładach Rozdzielnia wypisuje tzw. wywieszki obiegowe, które towarzyszą wyrobowi od operacji do operacji, aż do ukończenia produkcji i oddania wyrobu gotowego do magazynu wyrobów gotowych.

Za materiał otrzymany z Rozdzielni odpowiada już pracownik. Brakujące do wykonania zlecenia ilości materiału, mogą być pobrane tylko za dodatkowymi asygnatami wystawionymi przez Biuro Fabrykacyjne.

Jeżeli Rozdzielnia wystawia dodatkowe karty robocze przy akordach zespołowych, dodatkowe karty powinny być wystawione tak, jak karta zasadnicza z odpowiednim ujęciem czasu wyznaczonego.

Rozdzielnia nie jest upoważniona do przeprowadzania zmian na dokumentach produkcyjno-warsztatowych, zmiany te może przeprowadzać jedynie Biuro Fabrykacyjne.

Po ukończeniu zadanej operacji, pracownik wpisuje sobie do karty roboczej czas efektywnie przepracowany potwierdzony przez majstra. Rozdzielnia sprawdza wpisany czas z kartami zegarowymi, a następnie czasy z karty roboczej wpisuje na Karty Kontroli czasu każdego pracownika względnie na karty obliczeniowe, o ile są one prowadzone w Rozdzielni warsztatowej, a nie w Biurze Płac.

Ukończona praca zostaje przekazana Kontroli Technicznej celem odbioru technicznego względnie Kontrola Techniczna zostaje każdorazowo zawiadomiona przez majstra względnie pracownika o zakończeniu operacji i Kontrola Techniczna dokonuje odbioru na miejscu pracy i wyniki kontroli i odbioru wpisuje zarówno do karty roboczej pracownika jak i do przewodnika. Ponadto zakończenie operacji odnotowuje się na wywieszce, o ile te ostatnie są w zastosowaniu w danym zakładzie. W razie stwierdzenia braków, Kontrola Techniczna sporządza tzw. zawiadomienie o brakach. Zawiadomienie o brakach przesyłane jest natychmiast do Biura Fabrykacyjnego, które na podstawie takiego zawiadomienia wystawia w razie potrzeby dodatkowe dokumenty na usunięcie braków. Odpis zawiadomienia o brakach otrzymuje Wydział Kosztów własnych.

Jednym z głównych zadań Rozdzielni jest prowadzenie bieżącej ewidencji robót w toku. Do prowadzenia takiej ewidencji mogą mieć zastosowanie same przewodniki, które przy takiej organizacji muszą posiadać odpowiednie rubryki, zazwyczaj na odwrocie przewodnika lub też ewidencję prowadzi się na osobnych kartach robót w toku nazywanych też kartami postępu robót w toku. Podstawą do prowadzenia kart postępu robót w toku są: a) asygnaty magazynowe, b) karty robocze, c) przewodniki.

Karta postępu robót w toku służy więc do bieżącego ujęcia stanu robót w toku od chwili pobrania materiału aż do oddania wyrobu gotowego do magazynu wyrobów gotowych. Ujęcie to musi się odnosić do każdej fazy operacyjnej. Karta postępu robót w toku jest permanentnym inwentarzem robót w toku, podobnie jak karta magazynowa. Dokładne prowadzenie kart postępu robót w toku oddaje wielkie korzyści przy sporządzaniu kalkulacji wynikowej, która z tych kart może czerpać i sprawdzać wszystkie dane, odnośnie całego przebiegu procesu fabrykacyjnego.

Karta przebiegu robót w toku zawiera:

a) datę otrzymania dokumentów warsztatowych z Biura Fabrykacyjnego,
b) numer zlecenia fabrykacyjnego,
c) numer przewodnika,
d) datę rozpoczęcia robót,
e) datę przychodu materiałów potrzebnych do produkcji,
f) wykaz materiałów otrzymanych z magazynu,
g) kolejne operacje wraz z datą rozpoczęcia i zakończenia każdej operacji,
h) ilości wyrobów odnoszące się do każdej operacji,
i) ilości dostarczone do magazynu wyrobów gotowych względnie półgotowych,
j) rubryki na odnotowanie kwitów przychodowych.

Karta postępu robót w toku w wielowarsztatowych zakładach przechodzi razem z wyrobem z jednego warsztatu do drugiego. Karta postępu robót w toku służy równocześnie do podatkowej kontroli przepracowanej robocizny oraz do kontroli oddanych wyrobów gotowych do magazynu.

Karty postępu robót w toku prowadzi się dla każdego wyrobu i dla każdego detalu, dla którego wystawione zostały dokumenty produkcyjne. Karta postępu robót w toku daje odpowiedź na pytanie, jakie roboty znajdują się w toku procesu produkcyjnego i w jakiej fazie procesu. Do obowiązków Rozdzielni może ponadto należeć:

a) sporządzanie planu dziennych prac lub planu na najbliższe dni np. tydzień roboczy itp.,

b) uzupełnianie dziennych planów pracy na podstawie danych otrzymanych od majstrów, co do zaawansowania robót w toku.

Po ukończeniu operacji przepisanych dla danego wydziału, Rozdzielnia wykonane części wraz z przewodnikiem przesyła do następnego wydziału względnie gdy praca została całkowicie zakończona wyroby idą do Kontroli ostatecznej, a następnie dopiero do magazynu wyrobów gotowych.

Rozdzielnia może też mieć obowiązek wystawiania kart roboczych na roboty bieżące nieakordowe jak np.: karty dla majstrów i brygadzistów, karty dla ustawiaczy, karty dla sprzątaczek, karty dla uczniów, karty dla transportu wewnętrznego (o ile nie jest ujęty akordowo na poszczególne zlecenia).

Przy większej ilości wydziałów produkcyjnych i poszczególnych rozdzielni wydziałowych, może funkcjonować centralna komórka koordynująca pracę wydziałów produkcyjnych i czuwającą nad uruchomieniem i obiegiem dokumentów produkcyjnych. Taka centralna komórka jest nazywaną różnie, np.: Rozdzielnią Główną, Sekcją poleceń itp. (CE-2)

(Dokończenie w następnym numerze)

Przedruk całkowity lub częściowy materiału zamieszczonego w BIULETYNIE FINANSOWYM PAŃSTWOWEJ KOMISJI PLANOWANIA GOSPODARCZEGO dozwolony wyłącznie za zgodą Redakcji.

W połowie września br. ukaże się broszura p. t.:

»JEDNOLITY PLAN KONT«

dla przedsiębiorstw handlowych

obowiązujący od dnia 1 stycznia 1950 roku jako odbitka z Nr 4 Biuletynu Finansowego PKPG.

•

Zamówienia przyjmują:
POLSKIE WYDAWN. GOSPODARCZE — Centrala — Warszawa, Hoża 35 oraz Delegatury w Łodzi, ul. 6 Sierpnia 7 i w Katowicach, ul. 3 Maja 23

•

Cena zł 150,—

»JEDNOLITY PLAN KONT«

dla państwowych przedsiębiorstw przemysłowych, podległych Ministerstwom:

Górnictwa i Energetyki
Przemysłu Ciężkiego
Przemysłu Lekkiego
Przemysłu Rolnego i Spożywczego
obowiązujący od dnia 1 stycznia 1950 roku

•

Wydawnictwo niezbędne w każdym przedsiębiorstwie, biurze i fabryce

•

Cena za egzemplarz zł 150

Stron 95 • Karton

Zamówienia przyjmuje:
Przedsiębiorstwo Państwowe Wyodrębnione „Polskie Wydawnictwa Gospodarcze" w Warszawie, ul. Hoża 35

ADRES REDAKCJI: Warszawa, Plac 3 Krzyży, Departament Finansowy Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego.

ADRES ADMINISTRACJI: Przedsięb. Państw. Wyodrębnione „Polskie Wydawnictwa Gospodarcze" — Delegatura Katowice, ul. 3 Maja 23. - Konto PKO. III-1480

PKZG. Nr 1, Katowice — nakł. 10 000 z. 1573 8. 49. R 020 333